

Dirshu
דרשו' ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שובת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

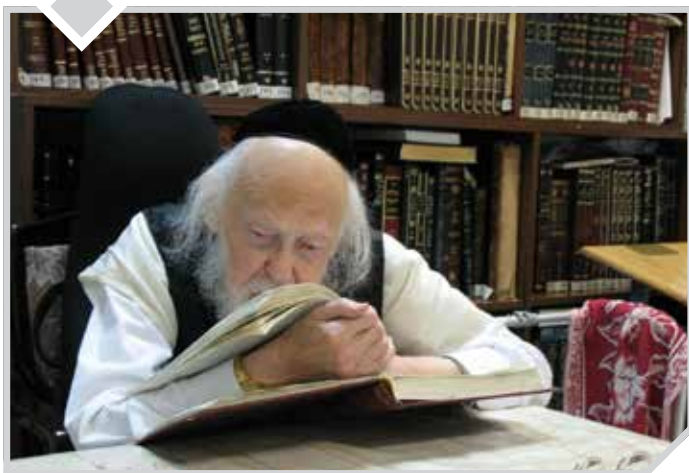
סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 536

פנינים לפרשת חקת פ"ו

היה מסמך שהוגש לפניו כראיה באחד הדיונים שטר עם חתימות, ומיד הפטיר עליו "מזוייף". כל מי שהיה שם ניסה להתבונן ולהבין על סמך מה קבע כי השטר הנראה אותנטי על פניו נראה לו כמזוייף, ולא רצו מיד להסכים אתו...

דרכו בקודש של מרן פוסק הדור רבינו הגר"ש אלישיב זצ"ל, בשבתו על מדין

"זאת חקת התורה" (במדבר י"ט, ב')

רבינו הגיע לבית הדין הגדול ובאמתחת ה"חכמה" שלו מונחים וסדורים כל ששת הסדרים, בהבנה והעמקה. דברי הפוסקים על כל אופניהם; האוקימתות וההיכר תימצ'י, היו נהירים לו ופרושים לפניו כשמלה.

תיאר חבר בית הדין הגדול ורבה של ירושלים הגר"י ז'ולטי זצ"ל, כי בכל פעם כשהזדמן סיפור מסובך מורכב ומוקשה לדיון בפני חברי בית הדין, היו מקדישים הדיינים זמן מיוחד כדי לשבת בצוותא לנתחו, כל אחד לפי חכמתו העלה את המבט וזווית ההשקפה ממנה נובעת נקודת הבעיה, וכיצד להביאה אל פתרונה.

כך היו שוקלים וטרים משך זמן מה, כאשר בדבריהם נבנים ונסתרים מגדלי דברי תורה, וגם אפשרויות שונות מחכמת העולם ותבונה בטבעי אנשים משאם ומתנם... ובסוף, תמיד נפרדו בעת שהגיעו לעמק השווה פה אחד להגדיר את נושא הדיון בצורה מוסכמת על

דעת כולם.

והפלא היה, שהמסקנא שהגיעו אליה פה אחד התאימה תמיד להנחה של רבינו במושכל הראשון! בהספדו של הגר"י זילברשטיין, חתן הגר"ש, את הדיין הגר"י וילנסקי זצ"ל שבשנותיו האחרונות

ספר מיוחד

איזה ספר חיבר הגאון רבי אליהו חיים מייזל, והראה אותו רק לרבי חיים עוזר גרודז'ינסקי

(עמ' 5)

עשבים מהכותל

כיצד הגיב מרן הגר"נ קרליץ לשאלה אם מותר לקחת עשבים שצמחו בין אבני הכותל המערבי

(עמ' 3)

תשובה ברמזור

מה קרה כשהנהג פתח את החלון ונתן לרב הזדמנות להחזיר אותו בתשובה עד שהרמזור יתחלף לירוק

(עמ' 16)

תשובה מחוכמת

כיצד השיב מרן הגרמ"ד סולובייצ'יק זצ"ל כשנשאל אודות תלמיד מיישיבתו, שלא היה לו במה לשבחו

(עמ' 14)

באותן שנים העלה על הכתב נימוקי הלכה ארוכים ומפורטים בסדר ערוך נדבך על גבי נדבך בבהירות עם ניתוח למדני במקום הצורך, על פני כל הפוסקים השייכים לכל נידון ונידון, ורוב מערכותיו נדפסו בחלוף השנים בכרכי הפד"ר, ומשם הועתקו לכרכי ספרו הגדול "פסקי תשובות".

נימוקי ההכרעות הללו משמשות את ציבור הדיינים מאז ועד היום, כאשר כמאתא בנושאים דומים העולים על הפרק מזמן לזמן, עד הדינא.

העיד עליו אחד מגדולי וטובי הדיינים שכיחנו מעולם בבית הדין הגדול, הגאון רבי מרדכי אליהו (שכיהן תקופה אחת גם כראש"צ ורב ראשי), כי אמנם ישבו בבידה"ג דיינים גאונים ומנוסים בכתיבת פסקי דין, מכל מקום לא קרה שכתבו פסק דין ארוך ומסודר מראשיתו לסופו בלי מחיקות, בסופו של דבר הכתב הועתק בצורה מסודרת ונקיה.

היחיד שכתבתו מיד היתה בבהירות ובניסוח המדויק עד שמילה לא נפלה מדבריו, בלי צורך בתיקון ולא בשינוי סדר, היה רבינו הגר"ש. הדיינים כולם חשו לידו כעומדים לפני ענק בתורה במושגים שאינם בנמצא בדורותינו.

והוסיף המעיד: כל אחד מהדיינים נזקק לפני כתיבת נימוקי ההלכה לפסק הדין לפתוח שתיים ושלוש מסכתות, ולעיין בכמה מקומות בשולחן ערוך, היות ויש ענין של דימוי מילתא למילתא שהוא דבר עמוק להתבונן בו עד שמגיעים לעומק הנקודה ולהכרעה הברורה מהיכן מקור דין ספציפי זה נובע. היחיד והמיוחד מביניהם שאף פעם לא נזקק לעיין הנה והנה פה ושם לפני שיקול הדעת היכן הוא מקור הדין המסוים - היה רבינו הגר"ש. תמיד פתח גמרא אחת ושולחן ערוך במקום אחד. שם כבר היתה המסקנא הסופית.

אבחנה דקה

ביושבו בדין, התמצא בנושא הנידון לפניו, והראה בקיאות ובהירות בכל היות העולם הקשורות לאותו נידון, לא פחות מהחלק ההלכתי. עיניו היו צופיות לעומק כל סוגיא וענין, וניחן בראיה חודרת ומהירה גם בחלק הטכני, עשרת מונים מאחרים ואפילו מהדיינים שלצידו. ומעשה שהוגש לפניו כראיה באחד הדיונים שטר עם חתימות, ומיד הפטיר עליו "מזויף". כל מי שהיה שם ניסה להתבונן ולהבין על סמך מה קבע כי השטר הנראה אותנטי על פניו נראה לו כמזויף, ולא רצו מיד להסכים אתו. רק אחרי שאמר ששם לב שחלק מהכיתוב נכתב בעט אדום, התבוננו שוב ושוב שאכן כל הכתב כולו שחור, אבל בחלק מהמקומות ניכר "כתב על גבי כתב" והתחתון היה כיתוב אדום, והצדיקו את קביעתו. גם בענין זה העיד הרב מרדכי אליהו: לא פחות ממה שהיה בקיא

דמותו כ"דיין" ניכרת היתה על כל הילוכו, בכל צעד ותנועה שלו. כי לא נתן לעצמו לבטא רגש זה או אחר במהלך בחינת ובדיקת כל דבר הלכה. לא היה ניכר עליו הבדל בין חיוב לשלילה, בין הזדהות לדחיה, מכל צד שנשמע בפניו

התגורר ברמת אלחנן, סיפר מעדות אישית על אופן שיחם ושיגם של הדיין הגאון הנפטר והגר"ש בבקאות ובהירות נדירה בסוגיות העמוקות שבהלכה, אף בנושאים שאינם השכיחים והמצויים בבתי הדין.

היה זה בתקופת היות הרב זילברשטיין חתן צעיר, כשהגיע לבית חמיו. וראה את הגר"ש יושב ליד השולחן ליד הגר"ש, ודנים בשאלה סבוכה של עגונה שהגיעה לבית הדין. האשה טענה לבטל את הקידושין למפרע בטענה של מקח טעות היות ונודע לה שהבעל היה חולה מכבר ולא גילה לה, והחליטו לקרוא לרופא ולברר אצלו את פרטי המחלה וכו'.

כשהגיע הרופא לבית הדין סירב להעיד מאחר וכבר נשבע לא לגלות פרטים חסויים של הפציינטים... השאלה שעמדה לפניו היתה אם ניתן להתיר לו את השבועה הזו, ואם יוכל להעיד בנושא. הרב זילברשטיין עמד בצד כדי לא להפריע לשני גדולים אלו, כאשר הוא ממתין שעה ארוכה עד שסיימו את שיחתם. וכך זה נשמע: "אבל הרא"ש ביומא אומר...."; "ואולי לפי התוספות בכתובות...."; "והגמרא שם במסכת נדרים... ושם במסכת שבועות...." וכו'.

שני הגאונים מצטטים זה לזה ראשונים ובוללים גמרות עם פוסקים, ולכאורה לא כל הגמרות שהוזכרו היו קשורות לנושא, עם כל זה הובאו משם ראיות... ועל הכל - השולחן היה ריק מספרים...

היה זה חזיון נאדר וכביר של יקרת התורה וכבודה. המלמד פרק מדהים ביכולת ידיעת התורה כמעט מילה במילה בעל פה. כשהגר"ש אך כבן נ' והגר"ש כבן ארבעים ושבע...

ברגע שסיפר כי הבחור נעמד על הכיסא ותלש מהצמח שבכותל, ר' נסים התחיל לרעוד בידיו. הוא לא הצליח לעמוד יציב על הרגלים. מחמת הרעד בכל הגוף. פסע לאחור, נכנס לחדר הספרים, ונפל על המיטה הניצבת בחדר. שרר בחדר שקט מפחיד. האברך חשש מאד על מצבו של הרב. כי הרעד בידיו עדיין לא נרגע

על הליכותיו הטהורות של פוסק הדור מרן הגאון הגדול רבי ניסין קרליץ זצ"ל

"וְאֶסְפָּא אִישׁ טְהוֹר" (במדבר י"ט, ט')

רחוב רבי עקיבא, בני ברק.

ליל שבת קודש.

נערים שובבים, ריקים מתוכן. עשו מה שעשו בלי לחשוב רגע אחד,

מה עלול לקרות ברגע שאחרי.

הם מתחו חבל לרוחבו של רחוב רבי עקיבא, במטרה? שאחד

ההולכים שלא יבחין בחבל, יכשל ויפול...

משמים סובבו שהיה זה - מרן פוסק הדור רבינו הגאון ר'

נסים קרליץ זצ"ל, שיצא מבית הכנסת הליגמן, אחר התפילה

בליל שבת.

הוא נתקל בחבל. ונפל.

ספר תורה נפל. אהה.

הוא לא נחבל, בסייעתא דשמיא. אלא נפל. מלא קומתו.

סביר להניח שהחליפה והכובע התלכלכו במידת מה.

מה עשה ר' נסים?

התרומם באיטיות. קם. נעמד. לא הסתכל ימינה לא הביט שמאלה.

ואז. בשלות נפש המשיך בדרכו. כאילו מאומה לא קרה.

מה עשו הנערים?

רבי אברהם גנחובסקי זצוק"ל שהעיד על הרגע הזה. סיים וסיפר, כי

הוא מכיר מקרוב את אחד מהנערים הללו, וידוע לו כי גמלה החלטה

בליבו וחזר בתשובה שלימה.

מדוע?

"כי איך אפשר לראות אנשים כמלאכים, ולא להתעורר מכך" -

הסביר רבי אברהם.

המחזה נענע אותו. הוא ראה מרחוק כיצד הרב מתרומם, ולא זועם.

לא כועס. לא צועק. אפילו לא מסובב את קצה הראש לחפש מי

האשם, מי חמד לצון, מי השובב המטורף.

"איך אפשר לראות אנשים כמלאכים, ולא להתעורר מכך".

כשהתרומם מקרקעית רחוב רבי עקיבא בבני ברק, הרים איתו נשמה

שכבר הייתה בדרך לשאול תחתית.

רבי נסים נופל, כדי להרים בחור יהודי מאשפתות.

נופל על המיטה

בחור יקר, אמריקאי, שלמד כאן בארץ ישראל, עתיד היה לנסוע

לחגים להוריו, הביתה לאמריקה.

כמה שעות לפני הטיסה, הלך להתפלל בבכותל המערבי. להיפרד.

בדרך, חשב בליבו מה אני יכול להביא לאמא, 'מזכרת' מארץ הקודש?

עלה בדעתו רעיון.

הוא היה בחור גבוה. עלה על כיסא ברחבת הכותל, תלש כמה

מהעשבים הגדלים שם. מתנה נפלאה לאמא, למשמרת ולמזכרת.

מה יותר טוב מזה?

אחרי שתלש, עלתה מחשבה בליבו: מי אמר שמותר לתלוש את

העשבים?

מה עושים? השעה הייתה עשר וחצי בלילה, והוא צריך לדעת האם

מותר או לא, עליו להשיג תשובה מידית.

הוא צלצל לגיסו בבני ברק ואמר לו, תברר מה ההלכה.

"מי עונה כעת? ר' נסים וודאי יפתח את הדלת" - החליט הגיס.

הוא מיהר לרחוב רבי מאיר 6 בבני ברק. דפק בדלת. ר' נסים

עצמו פתח.

הגיס התחיל לספר לו את הרקע לסיפור ואת הסיפור.

ברגע שהגיע לפרט העיקרי - כי הבחור נעמד על הכיסא ותלש

מהצמח שבכותל, ר' נסים התחיל לרעוד בידיו.

הוא לא הצליח לעמוד יציב על הרגלים. מחמת הרעד בכל הגוף. ר' נסים פסע לאחור, נכנס לחדר הספרים, ונפל על המיטה הניצבת בחדר.

שרר בחדר שקט מפחיד.

האברך חשש מאד על מצבו של הרב. כי הרעד בידיו עדיין לא נרגע. אלא רק פחת מעט.

ואז הגיס שאל במורא: "הרב, אז מה למעשה עליו לעשות כעת?" "קודם כל שיחזיר את זה" - הייתה התשובה. ויותר לא דיבר.

האברך יצא את הבית. חיזור ומבוהל.

וזו ה'מזכרת' מכותל המערבי, שתישאר לעולם, לגיס מבני ברק: גופו הנופל והרועד של ר' נסים קרליץ.

ר' נסים לא נופל....

שנה אחת בשנותיו המתקדמות של הרב, בליל ערב ראש השנה, אני יוצא מבית רבינו ב10.30 בערב, כשאני כבר למטה, אני שומע שהרבנית קוראת לי בבהילות מן המרפסת - סיפר אחיינו רבי ישעי' קרליץ שליט"א:

מעולם לא קרה דבר כזה. שהרבנית קוראת לי מהמרפסת, בקולה. יצאה מגדרה. וודאי יש כאן נושא של 'פיקוח נפש', או קרוב ל'פיקוח נפש'.

אני רץ בחזרה למעלה לבית, ומה אני מבין?

כי היה 'משא ומתן' בין הרב והרבנית, בהלכות 'ספק סכנה'.

מה האי?

כיון שהיה זה ערב ראש השנה, היה צורך לעלות על כיסא ולהוריד את ה'מחזור', הנמצא בארון הספרים למעלה. הייתי שם בבית רגע קודם לכן, ומה יותר פשוט מלבקש ממני להורידו?

אלא שהרב המתין שאלך, כדי לא להטריח אותי. ומיד לאחר שיצאתי, הרבנית הבחינה כי הוא מזיז את הכיסא לכיוון הארון ומעוניין לעלות עליו כדי להוריד את המחזור. היא חששה שבגילו יעלה על כיסא, מה שהוא לא חשש מכך.

אמרה לו: "ר' שע' הרי נמצא, והוא יעשה זאת!"

"לא, הוא כבר הלך" - הגיב.

"אני אקרא לו" - אמרה.

ולכן מיהרה למרפסת וקראה לי. כי הייתה סבורה שיש בכך סכנה של ממש.

וכך פגשתי את רבינו מבוש ליד הארון, שנתפס עד כמה לא רוצה לבקש מאחרים לעשות למענו פעולה, שאולי אין בה צורך מוכרח.

זו הייתה דרכו, שלא לבקש דבר מאיש. ואפילו מבניו. לדוגמא. בעת סעודות שבת, אם הכוס שרצה לשתות בה, עמדה בצד השני של השולחן, קם בעצמו לקחת את הכוס ולא ביקש אפילו מילדי שישבו ממילא בטווח הושטת יד מהכוס.

כאשר ליוו אותו בדרכו ואחז ביד התומכת בו, היה זה רק לצורך מוכרח, לאותו קטע הליכה, בו חשש מנפילה והיה סבור כי חייב

להיתמך במלווה. מיד כשחלף הסיכון, הוריד את ידו והתאמץ לפסוע לבדו, ככל שהיה יכול.

לדבר במונית?

האם, רק בעת פיקוח נפש, הרבנית השמיעה את קולה ברחוב? אכן, כן. תשמעו סיפור עד כמה היא נזהרה.

הרבנית ע"ה, אשת רבי נסים, נסעה במונית שירות לירושלים, ובדיקו נסעה במונית אשה שהרבנית רצתה מאוד לפגוש אותה, אלא שעם כל זאת, הרבנית לא החליפה איתה מילה אחת כל הדרך, מלבד 'שלום' בתנועת ראש.

כשירדו מהמונית, שאלה בתה של הרבנית את אמה: "הרי חיכית לה כל כך, לפגוש אותה ומדוע לא דיברת?"

השיבה ואמרה: במונית אני לא אדבר. שישמעו את הקול שלי?

בהזדמנות מסוימת התפרסמה מודעה בחוצות העיר בני ברק על כנס צניעות, שהרבנית תישא בו דברים, כאב לה הדבר מאוד, ואמרה שאין זה ראוי לבת ישראל ששמה מתנוסס בלוח המודעות (כמדומה, שאפילו לא הוזכר במודעה שמה רק: הרבנית קרליץ) ולבנה שנכנס אליה אמרה, שהיא לא יכולה לצאת לרחוב מרוב בושה!

בפעם אחרת ארגנו כנס נשים ב'אור החיים' וכתבו במודעות כי הרבנית קרליץ תדבר, היא נתקפה במחלה עם חום גבוה, ולא יכלה להשתתף.

הרבנית סיפרה פעם, כי אמה - הרבנית קופשיץ ע"ה, ביקרה פעם בבני ברק ביום של 'שרב כבד'. ניגשה אליה אשה והתלוננה: "איך אפשר להלביש ילדות בבגדים ארוכים בחום הכבד הזה של בני ברק?"

אמי השיבה לה: היכן אתן מחזיקות את הזהב? במקום מכוסה היטב, מוסתר מעין כל. הילדים הם הזהב שלנו!

יש לי שתי ידיים

היה מקרה יוצא דופן, שהשתמש במלווה, אפילו שלא נזקק לכך. על כך סיפר בעל המעשה, איש מורם מעם, ממקורביו:

הייתה לי קביעות ללוות את הרב מביתו לבית הכנסת בכל יום שבת קודש, בשעה ארבע לפנות בוקר בימי הקיץ, הרב למד אז 'שניים מקרא ואחד תרגום' לפני התפילה.

שבת אחת איחרתי מעט, והנה אני רואה את הרב כבר למטה בחדר הבניין, מלווה בנכדו (שבאותו ליל שב"ק ישן בבית הסבא והסבתא) וכבר החל צועד לכיוון בית הכנסת.

ניגשתי ואמרתי לרב "גוט שבת, אני רואה שאני יכול ללכת לבית הכנסת (כי הרב אינו זקוק לי)".

הרב אמר לי מיד: "יש לי שתי ידיים..."

[כמי שאומר: לא, אל תלך! אני זקוק לך, להקל מעלי לחלוטין - להיתמך גם ביד השנייה]. ובאותה הליכה בעת עלות השחר ביום שבת קודש, נשען עלי ועליו, כל הדרך.

כדי לתת לי הרגשה כי לא קמתי הבוקר לחינם.

('מילה בסלע, שתיקה בתרי' - מפרי עטו של הרב א. חפץ שליט"א)

הראה לו רבי אליהו חיים מייזל את פנקסיו ומחברותיו המלאים בשמות של יתומים ואלמנות הזקוקים לעזרה, ואמר לו: "זהו הספר שלי אשר חיברתי, ואתו אעלה לעולם האמת". סיים רבי חיים עוזר את סיפור-הלכה ואמר כי באותה ההזדמנות לא הבין את תשובתו של הרב...

הגאון הגדול רבי יצחק קולדצקי שליט"א,

על גדולי הדורות שהתמסרו בכל כוחם לעזרת יהודים בצרה

"אתה ידעת את כל התלפזזה אשר מצאתני" (במדבר כ', י"ד)

כולם יודעים את גאונותו של ריש גלותא רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, בעל ה'אחיעזר', שהיה גאון הדור של ליטא. אספר רק מעשה אחד שסיפר רבי יוסף דינקלס זצ"ל, מדמויות ההוד של גאוני וצדיקי בני-ברק לפני למעלה מיובל שנים: הוא זכה פעם ליישב קושיא של הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל והציע את הדברים לפני רבי חיים עוזר. רבי חיים עוזר אמר לו על אתר: "כדאי לך לעיין בספר 'יד דוד' של אחד מגדולי הזמן - רבי דוד קרלינר זצ"ל שמדבר בנושא". רבי יוסף שאל האם הספר הזה תחת ידו ויכול לעיין בו במקום, והשיבו רבי חיים עוזר שייגש לספריה שלו למדף החמישי מלמטה ויספור עד מספר חמש-עשרה מצד ימין, שם בדף צב בספר ימצא את התשובה... רבי יוסף נטל את הספר וראה שהוא מלא אבק. התנצל רבי חיים עוזר שכבר עשרים ושמונה שנה שלא פתח את הספר הזה. ממעשה זה ניתן לשער את ההיקף והגאונות שהיה לרבי חיים עוזר! את הראש הכביר הזה השקיע רבי חיים עוזר בחסד בהיקפים עצומים. ביתו הצנוע בפינת הרחובות זוואלניא ופגולאנקי, בנין פשוט כשאר בתי וילנא העיר, היה תל תלפיות ומרכז-העצבים של העולם היהודי בכלל ועולם הישיבות בפרט. רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל היה קורא אודותיו: "רבי חיים עוזר הוא-הוא הכלל ישראל!". ישנה אגרת אחת מפורסמת שלו בה הוא כותב: "העונג היותר גדול לי בחיי, לגמול חסד לזולתי ולהיטיב למישהו".

בשר בחלב וגויטין. משמיע עצתו לסוחר, וקובע עמדתו בשאלות הפוליטיות. מעולם לא נשמע מפיו: הא? מה אתה אומר?!", אמרה האופיינית בפי אנשים טרודים. הוא קלט במהירות את הענין, התמצא בו, גנזו בזכרונו והשיב בבהירות בקצרה ובסבר פנים. רבי ירוחם הגדול המשגיח ממיר היה אומר: "ממנו אני למד על כוחו של אדם שעשרות מחשבות שונות מתרוצצות במוחו בבת אחת - ואין מחשבה אחת נוגעת בחברתה"...

'רבה' בגמילות חסדים

רבי אהרן קוטלר זצ"ל סיפר כי רבי חיים עוזר אמר לו פעם ברגע של גילוי-לב: "ללא עיסוקי עם אלמנות ויתומים שבורי הלב הייתי מחבר עוד חלקים מספרי 'אחיעזר', אבל זה שווה לי כדי להציל יהודי שבור".

היה לו, לרבי חיים עוזר, 'רבה' בנושא הזה; רבה של לודז' רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל. כאשר נסע אליו רבי חיים עוזר להציג בפניו את ספרו הראשון, הפליא רבי אליהו חיים בשבח הספר והמחבר באומרו שלא ידע שיש בדור הזה מי שיכול לחבר ספר כה 'אחיעזר', ותמה הוא על שקיים 'שאגת אריה' כזה בדור. הוסיף רבי חיים עוזר וסיפר "ילדות היתה בי" והעז לשאול את רבה של לודז' על זה שלא

קלו במהירות העניין

קראתי פעם תיאור של אחד מבאי-ביתו שתיאר את מה שראו עיניו: "משהגעת למקום בשעת שחרית מוקדמת, פגשת אנשים ממהרים לבית. ראשי ישיבות מפורסמים, נשים המוכרות תופנים בשוק, מורי-הוראה מכל מדינת פולין, עסקנים נודעים, סוחרים גדולים, וצורב שבא לחזור לפניו על חידושו. יהודים ויהודיות מכל המעמדות באו אליו אל הגדול המקובל על הדור להשמיע ולשמוע לבקש עצתו בענייני כלל ובעסקי פרט... דוחק רב היה על המסדרון ועל המדרגות. ...הוא מקציב סכום כסף לאלמנה הסחופה. משיב לרב בענייני

בוילנא, הבנקאי רבינוביץ, קרוב משפחתו של רבי אלעזר דוד, כדי להשפיע עליו לתרום לדבר מצוה. הוא לא חסך כח ומאמץ כדי לסייע לזולתו כמה שיכל.

מה מצב הנעליים???

מגיד-המישרים רבי יעקב גלינסקי זצ"ל סיפר תדיר על ביקורו הראשון בביתו של רבי חיים עוזר, אז נוכח במידת טובו וצדקותו. היה זה בעת שלמד בביאליסטוק ופגש את רבה של קריניק, רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל, ששאל אותו אם ירצה להיכנס אל רבי חיים עוזר והוא כמובן השיב בחיוב. הוא אמר לו: "בוא מחר בשעה מסוימת ואכניס אותך".

כל הלילה ההוא לא מסוגל היה רבי יעקב לעצום עין. בטוח היה שרבי חיים עוזר יבחן אותו או ידבר אתו בסוגיא הנלמדת בישיבה. במשך כל הלילה שינן את מסכת יבמות דף אחרי דף, כדי שלא יבוש ולא יכלם בפניו של גדול הדור.

אלא, שלמחרת כאשר הופיע בחדרו של רבי חיים עוזר, פגו מיד החששות. רבי חיים עוזר ליטף את ידיו בחמימות, בירר האם הוא מרוצה מהחברותות שלו? ממקום הלינה? מסידור המקומות לאכילה? האם שולחים לו מכתבים מהבית? האם יש לו חימום במקום הלינה? אלו - ורק אלו - היו שנושאים שהתעניין בהם לא מעבר. השאלה האחרונה היתה: "איך הנעליים שלך?", אך עליה הוא לא נצרך לענות... למראה נעליו הקרועות הוציא רבי חיים עוזר מכיסו סכום כסף ואמר לו: "בחור'ל! עם הכסף הזה תקנה נעליים חדשות!", ונפרד ממנו בחמימות.

גומלי חסדים בגופם

על רבי אליהו לופיאן זצ"ל, משגיח ישיבת 'כנסת חזקיהו' בכפר-חסידים, סיפרו, כי נהג להיכנס לחדרי הבחורים בבוקר לפני תפילת השחר להעיר משנתם כדי שיגיעו לתפילה בזמן. בהזדמנות שאלוהו, מדוע עושה הוא עבודה כזאת בעצמו בגילו המופלג ולא ממנה שליח מטעמו צעיר בגיל וברוח שיעשה זאת? השיב בפשטות: "אדם צריך לעשות חסד בכל יום, בגילי ובמעמדי הלא אין מי שיבקש ממני שאעשה עבורו מעשי חסד, ובכך שמעיר אני את התלמידים זוכה אני למעט עשיית חסד".

המשגיח של ישיבת סלבודקה, רבי משה טיקוצ'נסקי זצ"ל, חזר לביתו מטיפולים ב'תל השומר' חודשיים לפני פטירתו, ולצידו ישב חתנו רבי נחמן פלונצ'ק שליט"א, ר"מ בישיבה. באחת התחנות עלו מספר בחורות אמריקאיות, ושאלו: "היכן רחוב שטרסר?", כל אחד אחר היה מורה להן: "תדרו ב'גן ורשה' ותשאלו שם עובר-אורח..." אבל רבי משה לא הסתפק בחצי חסד... הוא ירד מהאוטובוס וצעד עמן כברת-דרך עד שהגיעו למחוז חפצן! כך נראה מי שלא רק גומל חסד, אלא אוהב חסד.

ראש הישיבה רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל בהספדו על ראש הישיבה הרב שך זצ"ל דיבר על פִּי-מידותיו ועל אהבת החסד שהיתה בלתי-נפרדת ממנו. הוא סיפר שכאשר הרב שך התגורר

הם ניצבו שם מבלי לחשוב על זקן ואינו לפי כבודו ומבלי לחוש לעינוי נפשם וגופם ביום התענית. שעות ארוכות עמדו ניצבים כחום היום כשהמה של תקופת תמוז יוקדת על קודקודיהם ומאדימה את פניהם כתולע. כשהזרו משם היו פניהם אדומות לאחר שעות של עמידה בשמש

שמענו שחיבר בעצמו ספר? השיבו רבה של לודז' שילך עמו לארון הספרים ויראה לו את הספר שחיבר.

לפליאתו של רבי חיים עוזר הראה לו הרב את פנקסיו ומחברותיו המלאים בשמות של יתומים ואלמנות הזקוקים לעזרה, ואמר לו: "זהו הספר שלי אשר חיברתי, ואתו אעלה לעולם האמת". סיים רבי חיים עוזר את סיפור-הלקח ואמר כי באותה ההזדמנות לא הבין את תשובתו של הרב, אך עתה כשכבר הזקין נוכח הוא לדעת שלעזור לאלמנה וליתומים חשוב יותר מכל ספרי אחיעזר. התבטא: "חיבור ספרים נראה בעיני כמשחק בשעשועים לעומת הצורך לתמוך באלמנות ויתומים, עניים ותלמידי-חכמים..."

אחרון ברשימה

סדר יומו של רבי חיים עוזר גדוש היה בעזרה לזולת. היה תלמיד-חכם גדול בירושלים, רבי אלעזר דוד ברלין זצ"ל. בבחרותו זכה לקרבתו של רבי חיים עוזר בוילנא, אך בטבעו היה שתקן וכמעט לא דיבר מאומה, ורק לעיתים נדירות סיפר את שראה במחיצתו. פעם כשדברו איתו על טוב ליבו התבטא ואמר: "אצל רבי חיים עוזר כל יהודי אחר היה נמצא לפניו בסדר הקדימות. קודם כל כולם, ורק אחר-כך הוא. מבחינתו, הוא תמיד היה אחרון ברשימה".

לדוגמא, סיפר, כשהיתה תקופה קשה מאד בכולל האברכים של רבי חיים עוזר ומוזה זמן לא ניתנה התמיכה הקבועה ללומדים, נכנסו כמה אברכים לביתו וביקשו ממנו בעדינות יתירה על טפיהם השואלים לחם. אחז הרב באצטלת-המשי שלבש, הפשילה לצדדים והראה לנוכחים טלאי על ברכיו: "ראו נא, אין לי פרוטה אחת בביתי. כל כסף הבא לידי, ראשונה אני נותן לכם..."

פעם אחרת קרא לו רבי חיים עוזר להתלוות אליו אל אחד הגבירים

תלמיד-חכמים שהיו שרויים בדוחק, בו בזמן שביתו שלו התנהל בדוחק. לעצמו הסתפק במועט ובצניעות, אך עבור אחרים טרח בממונו ובגופו להקל עליהם במצוקתם.

באחת השנים, ביום צום י"ז בתמוז, פסע יחד עם ידידו משגיח ישיבת חברון רבי צבי הירש פלאי זצ"ל, בין חומותיה של ירושלים העתיקה, כשהם מזרזים צעדיהם ופניהם אל הכותל המערבי. הם לא הלכו לשם כדי להתפלל נוכח פני ד', אלא כדי להיות מְעֻשִׂים על הצדקות. היה זה מקרה חמור שחייב סיוע דחוף, ובבוקר כשנפגש עם רבי הירש סיכמו להיות שותפים לדבר מצוה זה. "אולי כשיראו הבריות שני אנשים נכבדים יש לקוות שיתנו מטבע חשוב" - שיערו ביניהם.

ירדו אל הכותל המערבי וניצבו תחת כיפת השמים משך כל היום כשני פושטי יד, כשהם מצרפים פרוטה לפרוטה למען המצוה. הם ניצבו שם מבלי לחשוב על 'זקן ואינו לפי כבודו' ומבלי לחוש לעינוי נפשם וגופם ביום התענית. שעות ארוכות עמדו ניצבים כחום היום כשחמה של תקופת תמוז יוקדת על קודקודיהם ומאדימה את פניהם כתולע. כשחזרו משם היו פניהם אדומות לאחר שעות של עמידה בשמש.

בערב פסח האחרון לחייו, כאשר חזר אבא מבית חולים ומצבו היה חמור מאד, לא ויתר על מנהגו הקבוע לעזור לתלמיד-חכמים לפני חג הפסח וביקש שיוליכו אותו לבית הכנסת. לאחר שאסף סכום נכבד כבר התקשה ללכת אפילו פסיעות מועטות והיה צורך להובילו הביתה במונית.

(לעשות רצונך')

עדיין בדירתו הישנה בסמטת ראב"ד הוא נכנס אליו פעם בלילה אחד וסח לו על תלמיד פלוני שיש לקרבו. והנה למחרת סיפרו לו כי אמש מיד לאחר שמסר את הדברים לרב שך, הוא הופיע בהיכל הישיבה בשעות הלילה, דבר שלא עשה מעולם, הסתובב בין הספסלים עד שמצא את אותו בחור ונכנס עמו בשיחה. מחר בבוקר בתפילה היה יכול לפגוש בו, ובכל זאת טרח ומיהר להיטיב עם הבחור.

עוד הוא סיפר, כי לפני שנים רבות ראה אותו בבוקר אחד ממחר אחרי התפילה ורץ במעלה גבעת-רוקח כדי לעזור לאלמנה שדרה שם.

בשארית הכוחות

אבי מורי רבי שכנא קולדצקי זצ"ל היה בעל צדקה וחסד בשיעורים מופלגים. היה נוטל על עצמו לאסוף סכומים גדולים להחזקת תלמיד-חכמים. הכל מתוך הצנע-לכת שאפילו אנו, בני הבית, לא ידענו מכך. גם היה מזהיר את הנעזרים לבל יספרו שנעזרו על ידו. בתקופה שלאחר נישואיו היה מקבל מאביו רבי חיים זצ"ל תמיכה חודשית. אז הוא השתדל להסתפק במועט ונטל לעצמו רק את ההכרח, ומהמעוטים שנותרו לו כל חודש הוא היה תומך בידי תלמיד-חכמים. כמו כן גם מעוטים שנפלו לו מהשידוכים שעשה לפרקים היה נותן לצדקה באותה תקופה.

כאשר נודע לו שתלמיד-חכם פלוני, גם אם בקושי הכירו, שרוי בדוחק, לא חסך שום מאמץ להקל מעליו את מצבו. היו מקרים שלא הסתפק בנתינת ממון אלא בעצמו טרח לקנות רהיטים לבתי

מִלֵּאָה הָאָרֶץ דְּעָה סִנִּיפִי דְרֵשׁוּ בְרַחֲבֵי תֵבֶל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
מקסיקו | דרום אפריקה | שווייץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

ביקש הגר"א מים חמים לרחוץ לשבת, הלך הגר"ח מוולאז'ין לדוד המים החמים ונטלו לחדרו של הגר"א, בעל האכסניה צעק עליו מה הוא נוטל ללא רשות. אך הוא לא שת ליבו לדבריו...

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר' על כבוד התורה ולומדיה, בעת שחכמת סופרים תסרח וכבוד תלמידי החכמים נזנח

"זאת התורה אדם פי ימות באהל" (במדבר י"ט, י"ד)

"התפלל עליי". שאל אותו הרב: "בן כמה אתה?", וכשענה "שמונים וחמש", השיב לו הרב טננבוים בביטחון: "אתה תבריא בוודאות". הוא זכר היטב את ברכתו של החזון איש ואת קריאת ה"פז" (שערכה בגימטריא 87). ואכן כך היה. בגיל שמונים ושבע, ערכו לו ידידיו יום הולדת חגיגי, וימים ספורים לאחר מכן הוא שבק חיים. אצל החזון איש, האמת הייתה ברורה וחד משמעית: התורה יקרה מפז. גם אדם שרחוק היה משמירת מצוות, ואף גרוע מכך, אם היה לו חלק כלשהו בהחזקת התורה, זכה לאריכות ימים - גיל שמונים ושבע לא היה שכיח באותה תקופה. זאת משום שכוח החיות האמיתי נובע אך ורק מהתורה.

לקח פרשת מי מריבה: מקור החיים

בפרשת השבוע, אנו מוצאים מסרים רבים, אך נתמקד בסיפור מי מריבה. משה רבנו מצווה לדבר אל הסלע כדי להוציא ממנו מים, אך במקום זאת הוא מכה בו. בעקבות זאת, נגזר עליו ועלי אהרן שלא "יכנסו לארץ ישראל, בנימוק: "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל". חכמינו זיכרונם לברכה התקשו רבות בהבנת חומרת החטא. הרי מי מאיתנו, ולו הגדול שבמקובלים, מסוגל להוציא מים מאבן? בין אם מכים בסלע ובין אם מדברים אליו, עצם הופעת המים היא נס המגלה את כבוד שמיים. אם כן, מדוע כה גדולה הייתה התביעה כלפי משה?

הפגישה המפורסמת בין ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, לבין רבן של ישראל מרן ה"חזון איש", הפכה לאבן יסוד במיתולוגיה של יחסי דתיים-חילוניים במדינה הצעירה. במהלך אותן חמישים דקות גורליות, עמדו על הפרק שלושה נושאים מרכזיים, אשר אתגרו את המרקם העדין של החברה הישראלית: דו-קיום בין חילונים וחרדים, סוגיית גיוס בנות לשירות צבאי או לאומי, ושאלת גיוסם של בני הישיבות.

הפגישה נערכה בארבע עיניים, ללא גבאים או עוזרים. אולם, פרטים ממנה דלפו החוצה בזכותו של הרב קובלסקי, אשר נכנס ויצא מהחדר כדי להגיש כיבוד, וזכה לשמוע קטעים מהשיחה. על פי עדותו, אמר מרן החזון איש לראש הממשלה דברים מפתיעים. הוא גילה כי בנושא גיוס הבנות הוא חושש פחות מאשר בנושא גיוס בני הישיבות. "בנוגע לגיוס בנות", הסביר, "אנו פסקנו להן 'יהרג ובל יעבור'. הבנות הללו תעמודנה אל מול כיתת יורים ומסרו את נפשן על קידוש השם. במקום הזה, המדינה תתמוטט, כי ברגע שאנשים מגלים מסירות נפש, שום דבר לא יכול לעמוד בפניהם".

אך אז, הכה החזון איש על השולחן ואמר: "אבל אני פוחד מאוד מהנושא של גיוס בני ישיבות. מזה אני חושש, שהם לא יחזיקו מעמד. שאם יכפו עליהם גיוס, לא כולם יעמדו בפרץ". דבריו אלו, ששמע הרב קובלסקי, נתפסו כדברי נבואה.

ברכת "פז" והבטחה לאריכות ימים

לאחר תקופה, נשאו מאמציו של החזון איש פרי. הרב טננבוים, מוועד הישיבות, נכנס אל החזון איש ובישר לו בשמחה כי ראש הממשלה קבע בממשלה שתוענק דחיית שירות לבני הישיבות. שמחתו של החזון איש הייתה גדולה. הוא התבטא ביידיש ואמר: "מגיעה לו אריכות ימים". לאחר מכן, דפק על השולחן וקרא: "פז! פז! פז!".

הנוכחים הבינו מיד את הרמז העמוק: התורה יקרה מפז. מאחר שהעניק כוח לקיום התורה, מגיע לו "זהב התורה" בעולם הזה, הוא יקבל את שכרו בדמות אריכות ימים.

שנים רבות לאחר מכן, בגיל שמונים וחמש, חלה אותו ראש ממשלה במחלה קשה ונטה למות. הוא התקשר לרב טננבוים וביקש:

**יהודי זה היה לו חולי מסוכן
שדעת כל הפוסקים שמי שיש
לו חולי זה דינו כטריפה, אין לו
סיכוי לחיות, היחידי שמאריך
בעניין ופוסק שאין לנושא חולי
זה דין טריפה הוא ה'שאגת אריה'
והיות והשאגת אריה היה רב
בוואלוז'ין, יש כאן כוח לפסקו**

מדוע הגר"ח מוואלוז'ין לא נתן לאדם לעזוב את וואלוז'ין

אל מרן הגר"ח מוואלוז'ין נכנס תושב המקום וסיפר על מצבו הכספי הקשה אליו הוא נקלע, והדרך היחידה לכאורה לצאת מהסבך בו הוא נמצא היא לנסוע לעיר פלונית בה מקיים השוק הגדול ולעשות שם עסק מבטיח שיוכל להעמיד אותו על רגליו, הוא ביקש את ברכת הדרך, אך להפתעתו רבי חיים הורה לו שלא לצאת מהעיר, הוא לא הבין מדוע, ור' חיים אמר ולא פירש.

יהודי זה שחובותיו הציקו מאוד לו ולבני משפחתו לא שעה לדברי הגר"ח וקם נסע, ולא חזר... שאלו את הגר"ח האם היה כאן קפידה על שלא ציית לדבריו? אמר להם רבי חיים בפשטות: יהודי זה היה לו חולי מסוכן שדעת כל הפוסקים שמי שיש לו חולי זה דינו כטריפה, אין לו סיכוי לחיות, היחידי שמאריך בעניין ופוסק שאין לנושא חולי זה דין טריפה הוא ה'שאגת אריה' והיות והשאגת אריה היה רב בוואלוז'ין, יש כאן כוח לפסקו, כאן אינו נחשב טריפה ויש לו כוח להתקיים בחיים, מחוצה לעיר ה'שאגת אריה' הוא כבר לא מרא דאתרא...

זהו אפוא דוגמה לכוחה של תורה, פסק הלכה מלפני שנים משנה מציאות ממקום למקום, כאן האדם הוא בן חיים ובמקום אחר לא, רק הודות ליגיעת התורה של מי שהיה חי בה!

בנקודה זו טמון, לדברי ה'בן איש חי', פשרו העמוק של מאמר חז"ל: מפני מה נכסיהם של תלמידי חכמים מתמוטטים? מפני שמחשבין חשבונותיהן בשבת". את כוונת הדברים ה'בן איש חי' מפרש, ואנו נכתוב זאת בשפתנו:

חז"ל מסבירים שהתביעה הייתה עמוקה בהרבה. הקב"ה אמר למשה: "היה לך לשנות על הסלע פרק אחד או משנה אחת". מה מסתתר מאחורי דרישה זו? המטרה לא הייתה לחולל נס נוסף. עם ישראל חווה ניסים למכביר במדבר: המן שירד מן השמיים, בארה של מרים שליווה אותם, קריעת ים סוף וגילוי השכינה המתמיד.

אלא שהקב"ה צפה פני עתיד. עם ישראל עמד להיכנס לארץ ישראל, שם לא ירד עוד מן מן השמיים. שם, ידרשו בני האדם לעבוד את האדמה, לחרוש ולזרוע. הם יעסקו במסחר, יפיקו "זהב" מן הארץ, ועלולים להשתכנע כי החיות - הפרנסה, הקיום - נובעת מפעולותיהם הגשמיות. הציווי לדבר אל הסלע נועד ללמד אותם את היסוד החשוב ביותר לקראת הכניסה לארץ: החיות האמיתית, המסומלת על ידי המים, נובעת מדברי תורה - "פרק אחד ומשנה אחת".

החמצה זו של משה רבנו, מניעת השיעור הגדול הזה מעם ישראל, הותירה חסר רוחני עצום. חז"ל מלמדים שאילו משה היה מכניס את העם לארץ, היינו זוכים לגאולה השלמה. כל הגלויות, הצרות, הרדיפות והמחלות שבאו לאחר מכן, כולן נובעות מאותו חיסרון ראשוני. מדוע? משום שכאשר האמונה וההבנה שהחיות האמיתית מקורה אך ורק בתורה הקדושה אינה שלמה, נמנע גילוי שכינה מלא בעולם. במצב כזה, לא יכולה להתקיים המציאות של "והיה ה' למלך על כל הארץ". הסבל המתמשך שלנו הוא תוצאה ישירה של ריחוק מאמת זו, שהרי קיומנו תלוי אך ורק בעמל התורה.

"זאת התורה, אדם כי ימות באוהל"

התורה עצמה לימדה אותנו: "זאת התורה, אדם כי ימות באוהל". הגמרא ברכות דורשת: "אמר ריש לקיש, מניין שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה? שנאמר 'זאת התורה, אדם כי ימות באוהל'". כלומר, קניין התורה דורש מסירות נפש מוחלטת, התמסרות טוטאלית עד כדי "מיתת" היצרים והרצונות האישיים באוהלה של תורה.

בגמרא בשבת מוסיפה הבנה נוספת: "אמר רבי שמעון בן לקיש, לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש ומדברי תורה אפילו בשעת מיתה, שנאמר 'זאת התורה, אדם כי ימות באוהל' - אפילו בשעת מיתה, תהא עוסק בתורה". חז"ל מבקשים להחדיר בנו את התודעה שלימוד התורה אינו עוד עיסוק או חובה, אלא מהות החיים עצמם, עניין של מסירות נפש עד הרגע האחרון. כל העיסוקים האחרים, כמו ה"פרנסה", הם משניים בחשיבותם. החיבור המרכזי והיחיד צריך להיות לתורה הקדושה.

כאשר אנו מתרחקים מחיבור זה, אנו מאבדים את ההשפעה הרוחנית המקיימת אותנו. קיומו של כל אדם, ושל העולם כולו, תלוי בברית הנצחית: "אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת". התפיסה הזאת שקיום העולם תלוי בברית התורה היא תפיסה קריטית לכל יהודי, אחרת אנחנו מרוקנים כביכול את כח התורה מלהחזיק אותנו.

הפנים המיוסרות של מרן הגר"א שטיינמן

היהדות החרדית עמדת כיום בפני רדיפה נוראה שהכל הותר בה, לעצור לומדי תורה על עוון לימוד התורה, לקצץ כל תקציב של ישיבות וכוללים, לעשוק את זכות נשות האברכים העובדות לשלוח ילדיהם למעונות יום, לבטל זכות רכישת דירות במחיר למשתכן, ועוד ידם נטויה רח"ל.

לפני למעלה מעשור כבר אז ניסו לחוקק חוק ההופך את לומדי התורה לעבריינים, אז התפרסמו תמונותיו של מרן הגר"א שטיינמן בפנים מיוסרות נוראיות כשסיפרו לו על החוק שעבר, על מה התייסר כל כך? מרן הביע זאת, "עצם הדבר שניתן להפוך לומד תורה לאדם פלילי מראה על ירידה נוראה בכבודה של תורה וערכה אצלנו, כי אם אצלנו היינו חיים את מעמדם האמתי של לומדי התורה שמהם קיום העולם, גם נשמתם של הרחוקים ממצות לא היתה יכולה להרים אצבע ולהצביע שהלומד הינו אדם פלילי!".

מרן הגאון רבי אהרן קוטלר סיפר כיצד היתה התקרבותו של מרן הגר"ח מוואלוז'ין זי"ע לאדוננו הגר"א, וכה סיפר: הגר"א הגיע לעיירה כלשהי והגר"ח שהיה בחור השתוקק לראות את זיו פניו ולדלות מתורתו הק', הגיע הגר"ח לאכסניה בה שהה הגר"א ביום שישי, והנה ביקש הגר"א מים חמים לרחוץ לשבת, הלך הגר"ח לדוד המים החמים ונטלו לחדרו של הגר"א, בעל האכסניה צעק עליו מה הוא נוטל ללא רשות. אך היות וידע שעשירי העיר שלמו על כל שהותו של הגר"א ובעל האכסניה רק שלוחם, לא שת ליבו לדבריו.

בליל שבת אחרי שסעד הגר"א הגיעו גדולי התלמידי חכמים לדבר עם הגר"א בלימוד, ור' חיים עמד מאחורי כסאו, הגר"א העלה שאלה וכולם ניסו ליישב את הקושי אך הגר"א לא מצא חן בעיניו תשובותיהם, ואז פתח הבחור את פיו ואמר שאולי ניתן ליישב כך וכך, ונהרו פני הגר"א, ואמר שלכך הוא התכוון.

בעל האכסניה שהיה נוכח במקום, גילה לפתע שהבחור שעליו צעק אינו בחור סתם אלא תלמיד חכם שהגר"א מסכים לסברותיו, הלך אחרי ר' חיים לחדרו ובמשך כל הלילה עמד ובכה ודמעות שליש שהבחור יסלח לו על שצעק עליו ולא יקפיד עליו.

רבי אהרן היה מביא את הסיפור הזה, ללמוד מה היה ההתייחסות לתורה של אותם יהודים, ולכן ליטא גידלה כל כך הרבה גדולי עולם.

אם נשכיל לכבד את לומדי התורה המהלכים בינותינו, בכבוד הראוי להם, חזקה על נשמתם של יהודים רחוקים מהתורה כמטחוי קשת, שלא תאפשר להם להרים ידם נגד התורה. בידינו הדבר.

בימות החול, כאשר אתה עובד והולך אחר פרנסתך, אומרים לך בשמים: 'אדוני, מעשיך כעת הם מעשיו של עשו, לא מעשיו של יהודי. אתה פועל בעולמו של עשו'. המבחן האמיתי שלך הוא בשבת קודש, 'שכל מלאכתך עשויה'. האם אתה חי באמונה שלמה? האם אתה יודע ומפנים שכשם שבמדבר ירד מן במשך שישה ימים וביום השביעי לא, כך גם מזונותיך נקצבים לך מן השמיים? אם אכן כן, תנצל את יום השבת הקדוש לעלייה בתורה וביראת שמיים. עצם ניצול השבת בדרך זו מוכיח כי כל עמלך במשך השבוע, כל יגיעתך בפרנסה, לא הייתה אלא אמצעי למען מטרה נעלה יותר - התורה הקדושה. במקרה כזה, יש לך תשובה, ואתה נכלל בברית "אם לא בריתי".

אולם, אם גם בשבת ממשיך האדם לחשוב על עסקיו, ולדבר על עסקיו כמובן הוא מקדים - "נישט אין שבת גערעדט" (לא מדברים על זה בשבת), אך בראשו הוא מתכנן כיצד להסתדר עם הפרנסה, ומתרחץ לעצמו ש"הרהורים מותרים" ועוד הסבים שונים ומשונים - אז נכסיו מתמוטטים. ומדוע? כי המקטרג טוען בצדק גמור: 'הפרנסה הזו אינה שייכת לך. היא חלק מעולמי, ואתה אינך מקדיש אותה לתורה'.

החשש הגדול של החזון איש: מסירות נפש על התורה

וכאן אנו חוזרים לחששו של החזון איש. הוא ידע כי בנושא צניעותו של בנות ישראל, ההבנה היא שמדובר ב"יהרג ובל יעבור". ומכיוון שהן מבינות זאת ומסוגלות למסור את נפשן, שום כוח לא יוכל להן. החשש שלו, נגע לנקודה אחרת, עמוקה יותר. החזון איש חשש שמא דווקא לומדי התורה עצמם לא יעמדו בנחישות הנדרשת. כדי שהשלטונות לא יצליחו, חלילה, להטיל גזירות ולהוציא את לומדי התורה מבית המדרש, צריכה להיות בקרב הלומדים עצמם תודעה של "יהרג ובל יעבור".

עליהם להיות חדורים בהכרה שכל חייהם צריכים להיות מחוברים לתורה הקדושה. כשאמונה זו אינה חדורה מספיק בקרבנו, אזי יש לגורמים חיצוניים כוח למוטט אותנו, חס וחלילה. מזה בדיוק חשש החזון איש.

לכן, עלינו לדעת ולהפנים: כאשר חז"ל אמרו "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה", וכאשר לימודו שהיה על משה "לשנות על הסלע פרק אחד ומשנה אחת", הם לא סיפרו דברי אגדה. הם ביטאו את יסוד המציאות: כל קיומנו תלוי אך ורק בתורה הקדושה. זוהי מציאות החיים עצמה, ואין בלתה, רק משנהיה חדורים בהבנה זו נוכל לעמוד מול כל אותם מזימי רשע.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'

כאשר נודע הדבר לקצין המשטרה, שלח לקרוא לר' זלמן וביקש ממנו כי יספר לו פרטים על הגניבה. הרב עמד בגבורה בהבטחתו לאשה, וסירב בתוקף לגלות את זהותה. אף איומי הקצין כי יגיש נגדו משפט באם יסרב לגלות, לא הועילו, והרב עמד איתן על דעתו ולא גילה לו דבר

כשרבה של וילנא 'מתגאה ומתנשא' על כפרי פשוט כדי להרחיקו מן העברה...

הרב ישראל ליוש

"וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרָיִם..." (במדבר כ', ט"ז)

מלך, זה משה, מכאן שהנביאים קרויים מלכים (כ"ז)

הגאון רבי זלמן סורוצקין זי"ע שביום רביעי הבעל"ט, ט' בתמוז, יחול יום השנה שלו, היה מנהיג בכל מהותו. הוא כיוון את אפיו והנהגתו על פי צרכי הציבור ולמענו. אהבתו ומסירותו למען הכלל, הפעילה לעיתים רכות ומסירות אין קץ. וכשהיה צריך, בשם אותה אהבה ומסירות, היה תקיף בדעתו ואיתן בהליכותיו, כדי להציל עשוק מעושקו ונרדף מרודפו

תחילת דרכו בהנהגה היתה כאשר עוד היה סמוך על שולחן חותנו, והאחרון לקה בליבו ונאלץ לצאת להבראה, והנה פרצו בעיר 'טעלז' כמה שריפות, ובנייניה, כולל מבני הישיבה, היו למאכולת אש. ייאוש גדול אחז בתושבי העיר, לא היה להם מושג כיצד להקים את הריסות העיר, ובדאגתם חשבו כי לעולם לא תהיה יותר תקומה לעיר.

ר' זלמן נחלץ לעזרתם וסבר שתחילה צריך להקים את הישיבה מחדש, והוא החל לפעול בענין. בעיר היו שני בתי חרושת ללבנים, ועקב המצב הקשה ששרר בעיר בעקבות השריפה, הם רצו להיפטר מהר מהסחורה שהיתה אז ברשותם והיו מוכנים למכור את התוצרת במחיר מוזל מאוד.

ר' זלמן ניצל את ההזדמנות, ובכסף שעמד לרשותו ל'חלוקה' לתלמידי הישיבה, החליט לקנות את כל מלאי הלבנים, וכך בנה מחדש את בנייני הישיבה, וקול התורה שב להישמע בעיר בעוז ובחדווה.

פעולה קטנה זו העידה על תכונת הפרנס שפיעמה בו מנעוריו, ומאז ועד סוף ימיו ניצל עוד הזדמנויות רבות כדי לעזור לציבור ולהועיל לכלל.

מי שלא יגלה יהיה בחרם

אך ר' זלמן ידע אף להפעיל תקיפות בעת הצורך, כאשר הוא ראה שזהו טובת הכלל. לא פעם שלח את שמשו כדי להכריז חרם בעיר על מפקיעי שערים לפני החגים. ובכל ערב פסח, היה פועל רבות ונצורות כדי שהשערים לא יתיקרו, וכל זאת לטובת העניים שזקקים לפרוטותיהם האחרונות כדי לקנות את צרכי החג.

והנה סיפור אופייני להנהגתו התקיפה והחזקה של ר' זלמן... באחד הימים פרצו גנבים לאחת החנויות הגדולות בעיר והוריקו אותה כליל. שווי הגנבה נאמד בחמשת אלפים רובלים, סכום עצום באותם ימים. המשטרה לא הצליחה לעלות על עקבות הגנבים, והם התייאשו מלמצוא את הסחורה הגנובה.

בעל החנות ובני ביתו באו אל הרב בבכיות וביללות, כי נשאר בעירם ובחוסר כל. הרב שמע את מצוקתם והדברים נכנסו היטב אל ליבו הרחום, והוא החל לפעול... הוא כינס אסיפה דחופה של כל התושבים בבית הכנסת, והוא דרש בפניהם נרגשות על חומר העבירה, ובמיוחד במקרה זה, כאשר הגניבה הותירה את המשפחה בעניות מחפירה.

בסוף הדרשה הכריז ר' זלמן 'חרם' על כל מי שיודע פרט בדבר הגניבה או זהות הגנבים ואינו מגלה. ומלבד האזהרה אף התחייב שמי שיגלה יזכה בפרס 500 רובל, והבטיח שלעולם אף אחד לא יידע מי גילה וחשף את הפרטים.

כעבור ימים ספורים הופיעה אשה בבית הרב ואמרה שאם הרב אכן יבטיח לה שלא יגלה לשום אדם, תספר לו היכן נמצאת הסחורה הגנובה.

ר' זלמן הבטיח לה כפי שהתחייב, והיא אכן גילתה היכן נמצאת כל הסחורה. בסודי סודות דאג הרב שהסחורה תעבור לחצר בית הכנסת, ומשם היא הושבה לבעליה.

הסוד, ומביא מעשה נורא ששמע מחמיו הגאון רבי אליעזר גורדון מטעלו זיע"א:

באחת מיציאותיו של הגאון רבי אברהם אבא פאסוועלער זצ"ל, מרבני וגאוני ווילנא, לשוח מחוץ לעיר, הנה הוא רואה לנגד עיניו יהודי כפרי מנהיג עגלה רתומה לסוס ופרה יחדין, איסור כלאים ממש!

ר' אבא'לע נגש בחרדתו אל הכפרי והזהיר אותו על האיסור החמור שהוא עובר. אך הכפרי לא שת ליבו לדבריו והמשיך בהנהגת העגלה. רבי אבא ניסה להסביר לכפרי את חומרת האיסור, אך גם זה לא הועיל. אז לבש רבי אבא גאות ואמר לכפרי: "היודע אתה מי אני?... אני מגדולי הדור...? אני הרב הראשי של וילנא, ושמי הולך בכל המדינות... אם לא תשמע לאזהרתי, כאשר אבוא לוילנא אכריז עליך נידוי ושמתא...!" הכפרי נבהל ומיד התיר את הפרה מהעגלה והחזיק את הרצועה בידו.

על פי סיפור זה מיישב ר' זלמן בספרו 'אזנים לתורה' כיצד משה רבינו, העניו מכל אדם, התפאר והתגאה על מלך אדום וקורא לעצמו מלאך, כשהוא מספר לו שה' שלח מלאך להוציא את עם ישראל ממצרים, ולפי' רש"י 'מלאך' זהו משה רבינו, ומכאן שהנביאים נקראים מלאכים.

אולם בסיפור הנ"ל ראינו שצדיק וגאון מתפאר וכביכול מתגאה וקורא לעצמו 'גדול הדור' כדי להציל יהודי מעבירה. כמו"כ משה רבינו חרג ממידת הענווה וקרא לעצמו 'מלאך', כדי להטיל אימה על מלך אדום שיתרצה לתת לישראל לעבור בארצו, וכך הם ימנעו מטרת טלטולי הדרך, ולא יסובבו את אדום.

ומוסיף הג"ר זלמן שאף שההתפארות על מלך אדום לא הועילה והוא עמד בסירובו לאפשר לעם ישראל לעבור בארצו, ואילו התפארותו של ר' אבא'לע על היהודי הכפרי הועילה והוא התיר את הכלאים. זאת מפני שטובה צפרנו של יהודי כפרי מכרסו של מלך אדום, כלשונו.

"היודע אתה מי אני...? אני מגדולי הדור...? אני הרב הראשי של וילנא, ושמי הולך בכל המדינות... אם לא תשמע לאזהרתי, כאשר אבוא לוילנא אכריז עליך נידוי ושמתא...!" הכפרי נבהל ומיד התיר את הפרה מהעגלה והחזיק את הרצועה בידו

כאשר נודע הדבר לקצין המשטרה, שלח לקרוא לר' זלמן וביקש ממנו כי יספר לו פרטים על הגניבה. הרב עמד בגבורה בהבטחתו לאשה, וסירב בתוקף לגלות את זהותה. אף איזמי הקצין כי יגיש נגדו משפט באם יסרב לגלות, לא הועילו, והרב עמד איתן על דעתו ולא גילה לו דבר. לבסוף התברר כי איזמיו היו איזמי סרק ולא אונה לר' זלמן כל רע.

מלאך אנושי

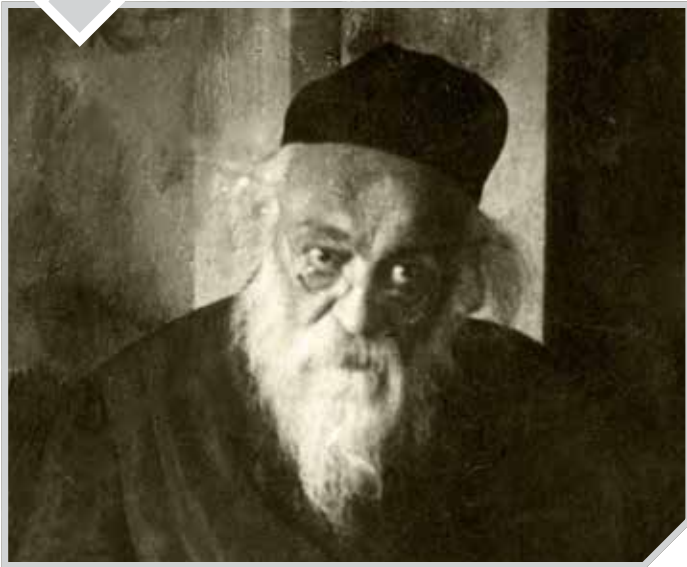
מהיכן שאב ר' זלמן עוד ותעצומות לעמוד על המשמר וכחומה בצורה, לטובת הכלל והפרט? בספרו 'אזנים לתורה' הוא חושף את

תמיד רצית לזכור ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

אביו של הבחור לקח הדבר לליבו והלך לדבר עם ראש השיבה מרן הגר"ח מבריסק על מה ולמה עשה כן לבנו שחזר מהישיבה ממש מעורער בנפשו...

הרה"ג ר' בנימין בירנצוויג מרבני 'דרשו' ור"מ בישיבת 'אמרי משה',
על מהותו של בן תורה הממית עצמו באהלה של תורה

הרב בנימין בירנצוויג

"זאת חקת התורה" (במדבר י"ט, ב')

"זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דבר אל בני ישראל.. ונשאלת השאלה למה הכפילות "לאמר, דבר אל בני ישראל". אלא באה התורה ללמדנו מה היא תורה אשר צוה ה', זו תורה שהיא "לאמר" שהיא חייו של הלומד אותה והיא אומרת לו ומלמדת אותו דרכי חיים ולא כסטודנט שלומד תלמוד, אלא כבן תורה שהתורה חלק ממהותו וחיינו ואז היא "לאמר".

יסוד זה מצינו גם בפרשת בחוקותי כתוב: "אם בחוקותי תלכו" וביאר בזה מרן הרב שך זיע"א שבחוקות המדינות לא שייך לומר שאנשים "הולכים" בחוקות המדינה כי לא שייך לשון הליכה בחוק, כל מטרת החוק היא שיהיה סדר במדינה.

אבל בחוקות התורה שייך הליכה, כי כאן לא המטרה סתם לקיים החוקים למען הסדר והשלום, אלא קיום מצוות ה' מטרתם לחיות בהם זה חלק ממהות החיים זה קיומנו וחיותנו.

גם כאן רואים את היסוד הזה 'זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר' - שהתורה כל מהותה זה חיות ללומדיה ואדם צריך ללמוד באופן כזה שלימוד התורה ילמד אותו ויאמר לו מה לעשות בחיים, שיהיה חלק ממהותו ואז הוא הולך עם זה לכל מקום, ובעיקר היא מחנכת אותו ומעדנת דרכיו וממלאת אותו סיפוק רב והוא המאושר באדם, ועליו אומרים הבריות בכל מקום שהוא בא אשריו ואשרי חלקו.

'בן תורה' כבר מצוה

פעם באה אל מרן הגר"ח מ'שך זצ"ל בת ישראל מתחזקת לשאול בעצתו כיוון שהגיעה לגיל השידוכים, מה עליה לחפש באיש המיועד שאתו תקים את ביתה?

אמר לה מרן זיע"א שהיא צריכה לשאוף ולחפש בעל 'בן תורה', ואז בע"ה היא תקים בית של תורה והילדים כבר ממש יהיו בני תורה רגילים.

לאחר זמן מה שבה השואלת לבית מרן ושאלתה בפיה, הציעו לה בחור מתחזק שהוא עובד לפרנסתו במשך היום אבל כל זמן פנוי הוא משקיע בלימוד התורה ומקפיד על קביעת עיתים לתורה כל יום כמה שעות, ושאלתה האם יכולה להיכנס לשידוך זה.

אמר לה מרן הרב שך, 'בן תורה' הוא כמו 'בר מצוה' כשאדם נהיה בר מצוה אין לו אפשרות להתנתק מזה גם כשהולך לישון הוא נשאר 'בר מצוה' זה חלק ממהותו שלו, ולכן זה נקרא 'בר מצוה' דהיינו

הוא כבן של המצוה וכמו שבן לא יכלו מלהתנתק מהייחוס לאביו כך גם 'בר המצוה'.

כך גם לגבי הגדרתו של 'בן תורה', הסביר מרן, השאלה אינה כמה שעות הוא לומד. הענין האם הוא מחובר לתורה כבן לאביו האם התורה היא חלק ממהותו, ואם הוא אמנם זקוק לעבוד לפרנסתו אבל חוץ מזה מקדיש את שאר עתותיו לתורה בכל עוז, אז הרי הוא 'בן תורה' כי התורה היא חלק ממהותו וחיותו.

ידועה האמרה בשם מרן, שאדם ההולך למוד דף גמרא לא די שילמד גמרא, אלא צריך שהגמרא תלמד אותו, אז זה נחשב שהוא לומד באמת כשהתורה נעשית חלק ממהותו ומלמדת אותו כיצד לנהוג ביום יום.

הברז שלא הוציא מים

הגר"י גלינסקי היה מביא את הסיפור על הכפר הבדואי שאנשיו לא ידעו שום חידוש טכנולוגי מימיהם, ומים לבתיהם היו סוחבים בנאדות ובכדים.

יום אחד החליטו כמה מנכבדי הכפר לבקר בעיר הגדולה, והנה כשסיירו בעיר תפסה את עיניהם תופעה מאד מענינת, שבכל בית היה חפץ מתכתי קבוע בקיר והיו מסובבים אותו ויוצאים מים, ממש מדהים! וכך הם החליטו בסוף הסיור לקנות כמות גדולה של "ברזים" אלו ולקבוע אותם בבתי הכפר, כשהגיעו לכפר היתה שמחה גדולה לשמע הטכנולוגיה החדשה שסוף סוף תחסוך להם את כל הטרחה האדירה הזו של הבאת מים מהבאר.

המשך בעמוד 28

סיפר רבינו שפעם ביררו אצלו על בחור מבני הישיבה שהיו לו הרבה טענות עליו, ולא ידע מה יעשה, שהרי צריך לומר דברי שבת, ומאידך - אסור להוציא דבר שקר. ובכן הוא אמר לשואל את האמת: "מה אגיד? אני אוהב אותו!"

דבקו המופלאה של מרן הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל
במידת האמת ובשמירת הדיבור, עד הקצה האחרון

הגביר ההוא כה התרשם ממידת האמת של רבינו, עד שלבסוף השאיר את השיק בסכום האמור ללא כל תנאי, וקיבל את ברכתו החמימה של רבינו מכל לבו.

"התקבלת כבר. עכשיו נשמע!"

אחד מנכדיו של הג"ר בנימין מנדלזון זצ"ל הגיע אליו וביקש להתקבל לישיבה, ואמר שהכין 'שטיקל תורה' שברצונו להשמיעו באזני רבינו.

נענה רבינו ואמר לו: "הנה עצם העובדה שאתה נכדו של הרב דקוממיות היא סיבה מספיקה לקבל אותך לישיבה שלי... וכדי שלא לנקוט בדרך רמיה, אני רוצה שתחשוב שהתקבלת בגלל ה'שטיקל תורה' שתאמר עתה בפני, אלא אני מקדים ואומר לך מיד שכבר התקבלת לישיבה. ועתה, הבה נשמע את מה שיש לך לומר..."

שיקרא לא קאי

לא פעם אירע שרבינו היה אומר לתלמידיו: "דברים שאמרתי לפניכם בשיעור הקודם - טעות הם בידי, כי אין זה עולה יפה עם דברי התוספות", ולא נמנע מלחזור בו ברבים.

פעם נעצר ליד לוח מודעות והתעכב בקריאת סידרת תארים שהכתירו את פלוני באחת המודעות, שהפריזו בה על המידה, נענה רבינו ואמר: "מעניין למה לא כתבו אודותיו שהוא גם אוד מוצל מאש..."

"וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו" (במדבר י"ט, ט"ו)

פעם הגיע גביר פלוני לרבינו, מרן הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל, ושאל אותו אם יש לישיבה חובות, כי ברצונו לכסות את כל החובות שיש לישיבה. אולם רבינו השיבו בפשטות כי אין לו חובות ב"ה ואינו צריך איפוא לכלום...

הלה שהיה כהלום-רעם מהתגובה הבלתי צפויה, המשיך לשאול אם בכל זאת אין התחייבויות שונות שהראש ישיבה קיבל על עצמו לשלם, וכרגע אין לו את האפשרות לעמוד בהם? אולם גם על כך השיב רבינו שב"ה אין לו התחייבויות כאלו, וככל שהמשיך אותו גביר לנסות למצוא איזו 'פירצה' שיוכל דרכה להשפיע מממונו לטובת הישיבה עבור חוב כלשהו כזה או אחר, עמד רבינו על כך שב"ה אין לא חובות ולא התחייבויות.

נדהם יצא הלה מבית רבינו באומרו שכזאת עדיין לא ראה!

אמת במאה אחוז!

הייתי נוכח כאשר גביר גדול פלוני הגיע אל רבינו, והביע את רצונו לתרום סכום של מאה אלף דולר לישיבה, אלא שביקש תמורת כן שהתרומה תצוין באופן בולט על גבי שלט שייקבע על בנין הישיבה מבחוץ, לעילוי נשמת הוריו.

אך רבינו לא הבין את הבקשה, ושאל: "איך אני יכול לשים שלט כזה, והרי הבניין כבר מוכן וגמור, ואין זה אמת לכתוב שהתרומה סייעה בבניין הישיבה".

הלה הסכים 'להתפשר' ואמר שאם כן אולי אפשר לקבוע את השלט בתוך הבנין. אלא שדעתו של רבינו לא נחה בכך, כי אמנם ה'שקר' פחות בולט, אבל על כל פנים משמעות השלט שנקבע עם יתדות ע"ג כותל מכתלי הישיבה היא, שמתרומה זו התאפשר לבנות לפחות חלק מן הבנין, ואין זו אמת, לפיכך אינו יכול להסכים לתנאי הזה.

האיש הוסיף להעלות אפשרויות שונות היכן ייקבע השלט שאותו הוא מבקש, על כל פנים בפינה כלשהי בתוך תחומי הישיבה, אבל רבינו עמד על כך שהואיל והדבר אינו אמת במאה אחוז, אינו יכול להסכים לו, ואם משום פרשת הכסף, הרי שעל התרומה - הוא מוותר, ובלבד שלא לסטות מן האמת...

אמת בוערת...

סיפר רבינו: בבריסק היה אדם שתפס לו מנהג של קבע להשתדל מאד במידת האמת בדבריו על הבריות, מה שגרם להוציא מכלל מעשה כל הצעת שידוך בעיר שגונבה לאזניו... בשל מעשיו, כונה האיש בפי בני העיר - ולא מתוך הערכה יתרה - "איש האמת".

פעם ישב הצדיק הנודע מבריסק - רבי שלום מנשה בביתו של מרן הגר"ח כאשר אותו אדם נכנס אל הבית. רבי שלום מנשה מצא אז את ההזדמנות הראויה להוכיחו על פניו והוא פנה אליו לאמור: "בספרים הקדושים מובא שמעט ממידת האמת - יש בכוחה להאיר את כל העולם. ומכלל הדברים אתה שומע, כי עם הרבה אמת, אפשר חלילה לשרוף את כל העולם..."

ולבנותי מה אעשה

סיפר רבינו שפעם הגיע אדם לוולאז'ין וביקש מאת ראש הישיבה את שמות הבחורים הטובים ביותר, עבור בתו. ואמנם הוא נתן לו רשימה של חמישה מטובי הישיבה, אבל לאחר בירור, אמר אבי הבת שאינו רואה כאן שום מועמד מתאים, ופנה לדרכו לשוב הביתה. והנה באמצע הדרך נמלך וחזר לוולאז'ין, שם ביקש שוב מראש הישיבה את הרשימה כי רצונו לבדוק בשנית מי המתאים לו מבין השמות הללו. כשתמה ואמר לו, הרי בדקת את כולם ולא מצאת מבוקשך?! השיב אבי הבת: "אמנם כן, אבל בדרך נזכרתי מה השארתי בבית..."

איך אכתוב דבר שלא אמת?!

אחד מבני הישיבה שלמד בה בבחרותו, התכוון להמשיך ללמוד בה אף לאחר נישואיו, כאברך. אלא שבחדשים הראשונים הוצרך להתגורר בבני ברק עד שהדירה אותה רכשו עבורם בירושלים תתפנה, ובאותה תקופה קבע את לימודיו שם עד שישבו להתגורר בירושלים וימשיך את לימודיו בישיבה כאברך.

והנה באותה תקופה קצרה בטרם שב לירושלים, נדרש לצורך הנחה כלשהי להביא אישור על גובה המילגה שהוא מקבל מדי חודש בחודשו במקום לימודיו. לתומו, פנה אל רבינו וביקש ממנו אישור על הכסף שמקבל אברך בישיבה.

אבל רבינו תמה לעומתו: איך אכתוב לך שאתה מקבל, הרי עדיין לא התחלת לקבל את המילגה כאברך בישיבה (אף שכבר למד בה עד לא מכבר כמה שנים וקיבל 'חלוקה' כבחור, ואף עתיד לשוב ולקבל גם כאברך, אבל למעשה באותה עת עדיין לא קיבל מילגה של אברך).

והנה בידעו שהאישור הזה נחוץ לו, רצה רבינו לוודא שהלה מבין היטב את הבעיה, ושאל אותו בעדינות, כשניכר שמדבר מתוך כאב: "אתה מבין אותי? אתה מבין את הבעיה שאני נתון בה? הרי כרגע אתה עדיין לא מקבל".

זמן מה לאחר מכן אמר לו: מצאתי עצה לפתור את הבעיה. ובדברו כתב נוסח אישור כדלהלן: "אברכים בישיבה מקבלים כך וכך", ובכך הכל בא על מקומו בשלום. הוא - לא הוציא מעטו דבר שאינו אמת,

תהה בן לווייתו ושאלו: הרי האיש כלל לא היה בשואה, ומה שיך לכתוב עליו תיאור כזה שאין לו אחיזה במציאות? "וכי כל שאר הדברים הכתובים כאן", הגיב רבינו, "הם כן נכונים"...

שינוי משמעות

פעם ביקש ממנו פלוני לערוך אסיפה בביתו למטרה חשובה של צדקה. רבינו נענה לבקשה לאור נחיצות וחשיבות הענין, וכאשר הוסיף הלה וביקש רשות לפרסם לאחר מכן בעיתון על דבר קיומה של האסיפה בביתו, נאות רבינו גם לזאת.

והנה לאחר הפרסום כמדובר, שמע הלה כי לרבינו יש תרעומת עליו. משבא אליו ושאל מה לא פעל כשורה, הסביר לו רבינו כי בעיתון נכתב שנערכה אסיפה בהשתתפות רבינו, כלומר, שהוא הלך למקום האסיפה והשתתף בה, ועקב כך מעתה עלולים לבוא גם אחרים לבקש ממנו ללכת ולהשתתף באסיפות. ולמעשה, צריך היה לציין שהאסיפה נערכה בביתו, ואז היה מובן לכל כי זהו מקרה מיוחד וחריג. הלה שמע והתנצל.

כעבור כמה ימים שלח רבינו לקרוא לו, ואמר כי חש שנפגע מתוכחתו, בעוד שעשה כן בלא מתכוון, ונתן בידו סכום כסף כדי לפייסו.

"אני אוהב אותו"

מספר תלמיד: אודות בירורים לצורך שידוכים, היה רבינו רגיל לומר שעל הנשאל לומר דברי שבח על הבחור המוצע ולציין שהוא שקדן ולומד היטב וכיו"ב, כי צריך לדעת ש'מתמיד' הוא לאו דוקא מי שהנשאל סבור שהוא כזה, ולרוב, אמת המידה בעיני המברר אינה בהכרח מתאימה עם זו של הנשאל.

סיפר רבינו שפעם ביררו אצלו על בחור מבני הישיבה שהיו לו הרבה טענות עליו, ולא ידע מה יעשה, שהרי צריך לומר דברי שבח, ומאידך - אסור להוציא דבר שקר.

ובכן הוא אמר לשואל את האמת: "מה אגיד? אני אוהב אותו!" והנה למעשה לא אמר עליו שום מעלה מיוחדת, אבל אותו מתעניין אמר לעצמו: 'אם הראש ישיבה אוהב אותו - זה מספיק לי!' והשידוך קם והפך למציאות...

אירע פעם ששאלו אותו על בחור פלוני ואמר אודותיו את הדברים הטובים שיש בו, והנה לאחר מכן כשפגש באותו אדם ושאל אותו איך הענין מתקדם, סיפר הלה שהוא נסוג מן ההצעה בעקבות שמועות מפי בחורים שאצלם בירר אודותיו, שלדבריהם אינו כל כך טוב.

הדבר חרה לרבינו מאוד, ואחר השיעור הסמוך, סיפר שבאו אליו אברכים ואמרו לו שהחפץ חיים היה אומר שצריך לומר את האמת בשידוכים. ואז הוסיף: "ל'גרויסע צדיקים' האלו אני מציג, שהדבר הראשון שעליו ידברו עם מי שבא לברר אצלם, יהיה - על עצמם. שסיפרו לו איך הם לומדים, ומה מידת היראת שמים שלהם, כיצד הם מתפללים ושאר הדברים. או אז אני בטוח שאותו שואל כבר לא ימשיך ויברר אצלם על מישהו אחר..."

יום אחד עמד הרב ברמזור. הנוסע ברכב שמשמאלו הבחין בו וצעק בהתגרות מבעד לחלון הפתוח: "הרב, עד שהרמזור יתחלף יש לך הזדמנות להחזיר אותי בתשובה". הרב פנחסי לא התבלבל. ענה לו: "סע קדימה, מדוע עצרת?"

חשבון נפש שמוביל לשפל, להתבוננות, שמחה והצלחה

הרב מאיר בנימיני

"וּנְפִשְׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקֶּלֶקֶל" (במדבר כ"א, ה')

בעלי הדרוש, למדו רבות מפרשה זו, לבאר ולהבין מהרצו בני ישראל. הלא הם היו במציאות בה יש להם כל צרכם והותר. לחם אבירים יורד להם מן השמים. מי באר מלואם אותם בכל מסע ומסע. ענני הכבוד אופפים אותם מכל עבר. שמלתם לא בלתה, רגלם לא בצקה, הענן עצמו מכבס ומגהץ את בגדיהם. באכילת המן הם מוצאים אלפי טעמים. הכל בא להם בלא כל יגיעה ועמל, ועם כל זה הם מתלוננים. ולא רק מתלוננים, אלא קוראים לאותו לחם פלאי, ללחם האבירים, "לחם קלוקל!"

ומבאר רבנו בחיי, שלא על המן עצמו קראו תגר. התלונה הייתה על עצם ההנהגה הניסית. אמרו: כל האומות, בין זכאים בין חייבים, יש להן לחם שרואות בין ידיהן, אוגרות ושמחות בו ואנחנו תלויים "דבר יום ביומו", בלי לדעת מה יהיה מחר. אפילו המים שהם הפקר לכל העולם גם הם תלויים אצלנו בשכר ועונש, שהרי עם מות מרים נסתלק הבאר. כל הנהגתנו תלויה ועומדת, ואין לנו דבר שמובטח ביד. ועל כך קצה נפשם.

הם לא חישבו את החשבון לאמיתו. הם לא שאלו: מה יש לנו לעומת מה שאין לנו? אילו ישבו ועשו את החשבון מיד הייתה מתהפכת התמונה.

ובמה נענשו? בנחש.

דרשו חז"ל: יבוא נחש שאוכל מינים הרבה וכולם בפיו טעם אחד, ויפרע מאוכלי המן שאוכלים מין אחד וטועמים מינים הרבה. הם הוציאו דיבה על אותו לחם שהיה להם לכבוד ולמעלה והמידה כנגד מידה.

קנאה מסוכנת

גאון המוסר, רבי חיים זיצי'ק זצ"ל, מבאר בספרו 'אור חדש', שהתביעה שנתבעו ישראל בהתקרבם לארץ אדום תביעה שבגינה נענשו בהסתלקות אהרן הכהן הייתה על שקינאו באדום.

קנאה אינה רק רגש חולף, מסביר הגר"ח זיצי'ק, היא חיבור ממשי. "איחוד וייחוד הלב הוא חיבור יותר גדול מחיבור הגוף". הם קנאו באדום שלהם יש סדר חיים טבעי: זריעה וקצירה, מסחר ובנין, התערבות בין בני אדם, ציפייה ותקווה ומתח של מחר. וזה נדמה להם כחידוש, כדבר מושך ונכסף. הם נלאו מחיי שלווה ומנוחה,

מהחיים הניסיים והעל-טבעיים.

ועל כך מביא הגר"ח זיצי'ק הגדרה נפלאה בכוחות הנפש של האדם: "כי טבעו של אדם שבדבר שהוא מתרגל לו, אינו מרגיש את הטוב הצפון בו. הוא רוצה בשינויים, ואפילו אם השינוי הוא לרעה ופחות בטיבו מזה שיש לו מכל מקום אהוב הוא עליו". זו המחלה הנסתרת של בני ישראל במדבר. לא רעב, לא צמא אלא חוסר חשבון אמיתי. מכאן שורש הדין. אותה קנאה באומת עשו כבר הייתה בה משום התחברות, הסתכלות שכמוה כחיבור. ופירצה זו הביאה לידי מיתת אהרן הכהן החביב עליהם.

ענגינו בלי נופש

כדי להמחיש את הדברים אספר מה ששמעתי מיהודי שגדל באחד המושבים החרדיים בארץ הקודש, שלאחר נישואיו לא אבה לצאת עם משפחתו לנופש בשום פנים ואופן.

וכל כך למה? משום שבילדותו הציעו לאביו לשפץ את המחסן שהיה בחצר המרווחת שלהם, ולהשכיר אותו לנופשים.

"המחסן שופץ והפך ראוי למגורים" הוא מספר, "ומיני אז היו באים נופשים המתגוררים בבתים גדולים ומרווחים בעיר, ומשלמים לאבי שיחי' סכומי כסף לא מבוטלים, כדי לזכות ולגור במחסן שלנו, בצפיפות ובתנאים סבירים איכשהו. לחוויה הזאת הם קראו 'נופש' והיו פניהם זורחות באושר גדול על שזכו לשהות כמה ימים במחסן שלנו... בעקבות כך, התבטל אצלי כל הטעם והרצון לצאת אי פעם לנופש, ולא משנה היכן, כי עם כל התנאים הטובים שאפשר להציע, בסופו של דבר - הכי טוב בבית..."

היו מטפסים על ארונות הספרים לראות דרך החלונות מה הוא עושה, ומתלוצצים אחר כך כדרך נערים. ובמשך השנים, היה הח"ח מתבודד בשדות העיר ועושה חשבון עם נפשו על כל מעשי היום, היה לו גם פנקס שבו כתב את חשבונותיו ואת הגדרים שגדר בדבר שנכשל בו. ושמע רבי אריה לייב מאביו כמה פעמים, בשנים הרבה שלאחר מכן, שהיה תמה על בני העולם: לחנות היותר קטנה עושים פנקס לכתוב הכנסה והוצאה ולחשבון האדם עם נפשו אין משגיחים כלל. ממתנינים לעולם הבא שיתוודע האדם לחשבונותיו אבל שם כבר לא ניתן לתקן. "ובעולם הזה הלא אפשר לתקן".

עני בכמה סדרים

עוד מספר רבי אריה לייב, שהיה אביו מתאונן רבות על כך שלא זכה לדעת את כל התורה באותו נפשו. מאחר ועיקר לימודו היה כדי לזכות את הרבים, השקיע כל ימיו בלימוד עניינים הנוגעים למעשה, ולא נותר לו פנאי להשקיע את כוחותיו לפי גודל גאונותו ורוחב דעתו בלימוד חלקי התורה האחרים. וכה היה החפץ חיים מתאונן במר לבו: "בשביל לזכות את הרבים בין איך גיבליבן איין ארימאן אין כמה סדרים בש"ס" כדי לזכות את הרבים נשארתי עני ואביון בכמה סדרים בש"ס". ומסיים רבי אריה לייב: "אמנם קיים בעצמו מאמר חכמינו אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון לבו לשמים". הרי לנו חשבון נפש של גדול הדורות: לא חשבון של עצלות ופשליות, אלא חשבון על כל שעה ושעה שעברה, ועל מה שאפשר לתקן.

מאמינים ואדישים

מי שעורר בדור אחרון את נושא חשבון הנפש היה מרן האדמו"ר ה"שועות משה" זיע"א, שעורר ללימוד חובת החלבוות בשער חשבון הנפש, וסיפר ידיד נעוריו, הרה"ח רבי ישראל מאיר ברטלר שליט"א, ששמע מהרבי זצוק"ל "מאנשים שאינם מקפידים לקרוא קריאת שמע שעל המיטה כראוי אין אני מדבר כלל. אמנם מאלו שכן מקפידים בכך, הרי שמאמינים שמקפידים את נשמתם בכל לילה לבורא עולם אתמהא, כיצד ילכו לישון ללא שיערכו חשבון נפש טרם יעלו על יצועם?

עבודות פרך בסיביר

על חשבון נפש מרגש, סיפר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל. "כשלקחו אותי הנ.ק.וו.ד ודנו אותי לחמש שנות מאסר עם עבודות פרך בסיביר, פשפשתי במעשי לדעת על מה ולמה נענשתי בעונש הנורא הזה, עד שנזכרתי: פעם אחת בעיצומו של צום יום הכיפורים בא אלי בחור שהיה בריא כמו שור ואמר שאינו מרגיש טוב, ושאל אם עליו להמשיך לצום. שאלתי: האם יש לך מחלה מסוימת? השיב בשלילה מוחלטת. אמרתי לו: לך לנוח על מיטתך והחלף כוח, ובסופו של דבר התברר שטעות היתה זו, והיה עליו לאכול כדי להחיות את נפשו". שאלוהו: הרי נהגת כדן, לא היה ניכר על פניו שום סימן ומה פשעך? נענה הגר"י אברמסקי ואמר: "ישנם דברים שאמנם האדם אינו אשם

על פסוק "על כן יאמרו המושלים באו חשבון" דרשו חז"ל במסכת בבא בתרא: "המושלים אלו המושלים ביצרם. באו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצווה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה". וכפי שתדיר היה תובע מרן הגרא"מ שך זצ"ל: בלי חשבון אינך יודע כלום. בענייני ממון יודע כל אחד שיש קופה, ומחשבים רווח והפסד, רואים מה חסר ומה נוסף. וכך יש לנהוג בחיים עצמם. מי שחי בשטחיות ללא מחשבה מעמיקה נעשה אומלל. ה"מכתב מאלהיו" זצ"ל, מתאר מראה שראה בעיניו. בנדודיו בארצות הצפון ראה עדת זאבים רעבים, רצים ומחפשים מזונם, ומצאו נבלת חיה קטנה מושלכת בדרכם. קפצו כולם עליה מבוהלים ודחופים אבל לא יכלו לאכול את הטרף, כי כל אחד קפץ על גב חברו ודחפו מבלי להשאיר לו מקום. נשכו זה את זה, נלחמו, עד שכולם נשארו מוטלים על השלג חסרי אונים. רק אחדים הניחו שיניהם בנבלה אך גם הם התחרו, עד שגבר אחד מהם, חטף וניס. הביט ה"מכתב מאלהיו" אחריו ועוקב: כל הדרך שרץ עליה מלאה דם, מדמו שזב מפצעיו הרבים. בדמו ישיב את רעבונו. שב וראה את הנשארים פצעים רבים ורעים מפצעיו, דמם אבד, כוחם סר, וחרפת המנוצחים עליהם ורעבונו, זה אשר למענו נלחמו, עודנו בחזקו כבראשונה. כתב ה"מכתב מאלהיו": "הן גם המנצח פצוע הוא, עייף ויגע, ונצחונו אינו שווה מאומה, כי את רעבונו לא השביע לעולמים. ורוב העולם מנוצחים הם בתחרות. הרי למדנו כי השואף להצלחה גשמית הוא האומלל שבכל הברואים". כשעורכים חשבון אמיתי מיד נראים הדברים בצורה אחרת לגמרי.

סוס משכיל

רבנו החפץ חיים זצ"ל, המשיל על הסכנה שבחוסר חשבון הנפש במשל, סוחר ששכר עגלון להוליכו למקום מסוים. לפני צאתם ביקש הסוחר שישגיח על הסוס לבל יטה מן הדרך. העגלון הבטיח ועד מהרה נרדם על מושבו. הסוס ראה חציר בצד, נטה אחריו, העגלה התהפכה, והסוחר נפל. גער בעגלון: הרי הזהרתך! השיב העגלון: מכיר אני את סוסי, משכיל הוא, יודע את הדרך. ענה לו הסוחר: שוטה שכמותך, וכי שייך לומר על סוס שהוא "משכיל"? יתכן שהוא טוב מבהמות אחרות אבל סוף סוף בהמה הוא, וכל זמן שרואה דבר המגרה אותו, מתגברת התאוה והולך אחריה. היה לך להחזיק במושכות. כך האדם, אמר החפץ חיים: מורכב מנפש שכלית ומנפש בהמית, וחייב להשגיח בכל שעה. אם מסיח דעתו רגע אחד עושה הנפש הבהמית את שלה ולוכדת גם את הנפש השכלית ברשתה.

חנות היותר קטנה

בנו של החפץ חיים, רבי אריה לייב הכהן פופקא זצ"ל, סיפר על אביו שכבר בימי נעוריו, כשהגיע לראדין כעלם צעיר, היה מתבודד בעזרת הנשים של בית המדרש ומדבר עם נפשו. נערי בית המדרש

במאומה, אך עצם העובדה שזה עבר דרכו זה נורא ואיום, וגם על זה צריך לשוב בתשובה....

חטא' משנות הילדות

כך סיפר הגאון רבי ראובן פיינשטיין על אביו מרן בעל ה'אגרות משה' זצ"ל. בעיצומה של דרשת שבת הגדול לקה אביו בהתקף לב. הרגשתו הייתה נוראה ומיידית כפי שהעיד על עצמו: "הרגשתי כאילו לבי נאחז בצבת ונעקר ממקומו". למרות הכאב, המשיך את הדרשה עד תומה. כשהגיע לבית החולים הוחלט להשתיל קוצב לב. כעבור שבוע התברר שהטיפול נכשל ויש לבצעו שוב.

ישב האב ועשה חשבון נפש: מדוע באים עליי יסורים אלו? חיטט בעברו עד שהגיע למסקנה כי היסורים באו בעוון הלבנת פנים. בהיותו ילד בחיידר, שאל הרבה קושיה, חברו יישוב את הקושיה, והוא ישב אותה באופן אחר, והמלמד העדיף את תשובתו, אפשר שנהנה באותה שעה ואם כן, יש כאן מעין הלבנת פנים.

החטא היחיד שמצא מרן לאורך תקופה של למעלה משמונים שנה שמץ של גאוה שחש כילד בחיידר. ובגין אותו שמץ הבין שאכן מוגיע לו שיבואו יסורים קשים בגופו...

להחזיק את החשבון

כמה נפלאה העדות שמספר ידיד נפשי, הרב שמעון מלר שליט"א, על הגאון רבי דוד סולובייצ'יק זצ"ל. היה זה תקופת מה לאחר ששב מאשפוז ממושך במחלקת טיפול נמרץ, כשאך פסע היה בינו לבין המוות.

במהלך האשפוז אירעה קריסת מערכות קשה. הכל היו אחוזי פחד. אולם בחסדי הבורא קם ממיטת חוליו לחיים, בניגוד לכל סיכוי סביר לפי מצבו הרפואי האנוש. אט אט שב רבינו לאיתנו, ותלמיד שביקר אותו פנה אל האח הרפואי ושאל על מצבו. ענה הלה: מבחינה גופנית מצבו משתפר אבל הבסיס ההכרחי לצורך החלמה הוא מנוחת הנפש, ובנקודה זו המצב אינו מושלם. הרב אינו רגוע. וכיצד יודע הוא? כי כל מי שנכנס לרבינו בימים אלו, הוא חוקר ודורש: האם ביקרת אצלי בבית החולים? ואם כן באיזה מצב הייתי אז, ער או ישן, בהכרה או לאו? ומה עשית באותה שעה שביקרת? כל פרט שיוכל להוציא מפיו של האורח נראה בעיניו בעל חשיבות עצומה.

את הסבר הדבר סיפק רבינו עצמו, כשפתח בהתרגשות ואמר: "מבינים אתם? חודש שלם מחיי אין לי עליו חשבון נפש מדוקדק געוואלד! חודש שלם געוואלד!" כל חקירתו ודרישתו הייתה כדי לשחזר את אותו חודש, למלא את הפנקס, לא להניח לחיים לעבור ללא חשבון.

ישועה מיידית

ואם עצם הפשפוש חשוב כל כך כמה חשובה המסקנה שמגיעים אליה ממנו, וכמה ישועות נפתחות בעקבותיה.

סיפר כ"ק האדמו"ר מפורישוב שליט"א: יהודי חשוב שמדי פעם נדרש להגיע בדחיפות לבית החולים עם בנו החולה, ישב יום אחד במיון והמתין. בשעת ההמתנה עלה בדעתו לעשות חשבון נפש

שמה שלח אותו הקב"ה לכאן כדי לתקן משהו.

בעודו יושב וחושב, עבר שם פרופסור שכמה שנים קודם לכן טיפל באמו והכירו. שאל לפרש בואו, שמע את דבר המחלה, ואמר: "בוא עמי לחדרי ואבדוק את הילד". בדק, רשם תרופה ואמר: הכל יהיה בסדר. נתן האב את התרופה לבנו והילד נרפא כלא היה.

סיפור זה סיפר האדמו"ר מפורישוב בשיחת ליל שישי. שמעו יהודי אחד ולאחר מכן סיפר לו: בא אלי חבר שסבל מחובות כבדים. הוא ציפה לרשת מירשת אביו שנפטר, ואחיו נטלו הכל ולא הניחו לו מאומה. אמר לו אותו שומע השיעור: שמע, כאשר עושה אדם חשבון נפש הוא זוכה לראות ישועות. קיבל החבר את הדברים, ישב ועשה חשבון, תיקן מה שהיה עליו לתקן ועוד באותו יום.

ממש אותו יום, התקשר אליו עורך הדין של האחים ואמר: "מצאנו מגרש נוסף של אביך. האחים אמרו שסוף סוף גם אתה אח, ואת המגרש הזה יש לתת לך".

עד שיתחלף הרמזור

על כוחו של רגע אחד של חשבון משפט אחד שחודר ללב מלמד גם מה שסיפר הרב גואל אלקריף שליט"א, מה ששמע מרבי יוסף פנחסי: יום אחד עמד הרב ברמזור. הנוסע ברכב שמשמאלו הבחין בו וצעק בהתגרות מבעד לחלון הפתוח: "הרב, עד שהרמזור יתחלף יש לך הזדמנות להחזיר אותי בתשובה".

אדם אחר מן הסתם לא היה מגיב לקריאה שאינה אלא התלוצצות אך הרב פנחסי לא התבלבל. ענה לו: "סע קדימה, מדוע עצרת?" "אי אפשר, הרמזור אדום!" "מה אכפת לך לנסוע באדום? הרי אין פה משטרה!" "מה פתאום? יתכן שיש פה מצלמה נסתרת. יתפסו אותי, אקבל קנס וגם נקודות".

"ואולי יש מצלמה גם מלמעלה?" אמר הרב בשקט. בדיוק באותו רגע התחלף הרמזור לירוק. שני הרכבים שעטו קדימה, כל אחד לדרכו. חלפו כמה חודשים. ניגש אל הרב יהודי מזוקן ובירך אותו לשלום. "מי אתה?" שאל הרב. "אני מהמצלמה למעלה ההוא מהרמזור". אותו משפט בודד חדר ללבו, טלטל אותו וגרם לו לחזור בתשובה שלמה.

שמחה מתוך שפלות

ויש בדברים אלה סוד גדול, שכבר הצביע עליו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע. יום אחד דילג על ברכת "שלא עשני גוי" בתחילת התפילה בברכות השחר, אך כששאלוהו מייד אחרי התפילה מדוע, ענה שכבר ברכה בביתו, כשנשאל מודע הקדים לברך, נענה: "היום בבוקר כשקמתי ממיטתי פשפשתי במעשי ועשיתי חשבון נפש ומצאתי עצמי במצב גרוע מאוד, מלא עוונות ופשעים. התעצבתי מאוד ולא מצאתי מנוח לנפשי, עד שנפל לרעיוני שיש לי לשמוח בכך שזכיתי להיות יהודי וכשהתבוננתי בזה קפצתי משמחה וברכתי מיד שלא עשני גוי".

החשבון הוביל לשפל, השפל הוביל לחיפוש, החיפוש הוביל לשמחה אמיתית ומשמחה אמיתית נולדת ברכה" זה כוחו של חשבון נפש!

הרגשתי צורך להתקשר אליו. הייתי מביט אחריו בכל הזדמנות, רבינו הרגיש בהליכתי בעקבותיו, וכמה ימים לפני ראש השנה, כשיצא מבנין הישיבה לכיוון ביתו, הסתובב לאחור

על דרכו המופלאה של מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, בחינוך תלמידיו

"ועל הנפשות אשר היו שם" (במדבר י"ט, י"ח)

עשרות שנים שהיה מרן ראש הישיבה הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, מתעסק עם תלמידים. אלפי תלמידים עברו תחת ידו, מאות ואולי אלפי פעמים נזקק לבטח להעיר פעמים בגערה, פעמים בהערה חריפה - ובכל אלו, רק בלב תלמיד אחד ויחיד נותרה קפידא. הפליאה במיוחד הנהגתו של רבינו, שטרם ויגע לבל תיוותר איזושהי טינה בלב התלמידים אותם הוא מייסר. וכשכבר היה תלמיד אחד שלא הצליח לפייסו, אין הדבר נשכח מלבו גם לאחר עשרות שנים.

בפעם אחרת, שנאלץ להעיר לבחורים במהלך השיעור, הביע רבינו את צערו: "אני לא אוהב לפגוע באף אחד, זה מן החמורות אצלי... יכולים אתם לצאת ולשאול אם יש מישהו שפעם פגעתי בו! ואם פגעתי, כפי הנראה שכך היה מוטל עלי לעשות על פי ההלכה, או שרק נדמה לאותו אחד שפגעתי בו. וכאן אני יושב עמכם כל היום, ומידי פעם עלי לייסר בחורים..."

לרומם לב התלמיד

מעשה בתלמיד שהקשה שאלה בשיעור. שיבח רבינו את שאלת התלמיד כשאלה נפלאה, שהרי התוספות עצמם שואלים שאלה זו. ברם, אותו תלמיד השפיל עיניו מתוך בושה, ששאלתו היא בסך הכל שאלת התוספות...

רבינו שהבחין בכך, הקדיש דקות ארוכות מתוך השיעור, לבאר עד כמה גדולה זכותו של זה הזוכה לכון לקושיית התוספות. כמה צריך הוא להיות מאושר, כי הנה הולך הוא במסילה הנכונה, בדרך שדרכו בה הראשונים.

דברי רבינו שנאמרו באמת ובתמים, ולא רק כדי לרומם את אותו בחור, השפיעו עמוקות על כלל תלמידי השיעור, והעמיקו בקרבם את הערכה והיקר לדברי רבותינו הראשונים, ולחשיבות שבכל מילה וביטוי בדבריהם.

ולא רק את השואלים היה רבינו משבח. אלא נתן לבו לשבח כל דבר טוב שראה אצל תלמיד, אם זה התמדה, הקשבה, עמל ויגיעה, הבנה ישרה וכל כדו', כדי לרומם ולשמח את לבם. אחד התלמידים מספר את אשר נחרט בלבו מלפני למעלה מיובל שנים, מעשה היה, והסביר רבינו בשיעורו את דברי הרמב"ן שהיו מורכבים וקשים

להבנה. הבחין רבינו באחד מן התלמידים שהתאמץ מאוד להקשיב ולהבין את הדברים, ושיבחו לעין כל: "כך צריך להתאמץ ולהבין", והיה הדבר לתלמיד למשיב נפש.

אני נהנה להקשיב לך

מעשה בתלמיד שנכנס לרבינו כשהוא ממרר בבכי על מר גורלו, ורבינו מנטה לעודדו ואומר לו, הרי התורה כל כך מתוקה, כשתלמד הרבה תורה, לא יהיה אכפת לך מהסביבה, והקנאה והתחרות תעלם ממילא מצידך ומצד החברים. אולם התלמיד טוען לרבינו, איך אלמד הרי אין לי חברותות.

רבינו שראה שהתלמיד שקוע במר יגונו וקשה להרגיעו בזה, פונה אליו ואומר לו: הרי יש לך קול יפה אתה יודע, לפעמים שאתה שר בחדר ומזדמן לי להיות בקרבת המקום. אני נהנה להקשיב לך...! תלמד ותנגן את הגמרא! עוד אומר לך, ביתי פתוח לפניך בכל שעה ובכל דבר שתמצא, אל תחשוש להפריע, תבוא כל פעם שתמצא...

אין קנאה בקרב בני השיעור

תמיד נתן לכל תלמיד ותלמיד את ההרגשה והתחושה של בן יחיד ממש. ומתוך שהיתה זו הרגשה אמיתית הנובעת מפנימיות לבו הטהור - חשו בכך התלמידים אף הוא התבטא ואמר: "אין קנאה בקרב בני השיעור, כי אוהב אני את כולם באמת ולכן גם כשאני משבח את האחד, אין חבירו נפגע, כי הם יודעים שאני אוהב את

כולם בשווה, ואינני מעדיף את האחד על זולתו".

לשמוע מה דברים מוכרחים להבנת הפשט, ומה נאמר רק לפלפולא בעלמא, רבינו הקדיש לי כל מוצאי שבת שעה בקביעות במשך שנה שלמה, ובסבלנות מרובה שמע אותי, והיה מנתח את הדברים כאב את בנו במסירות נוראה.

אבן בוחן

בבחינותיו בישיבה, היה הבדל בין המבחינים. המבחינים שבאמצע הזמן היו יותר קשים לעומת המבחן שבסוף הזמן, שהיה בצורה יותר קלה.

פשר הדבר, אמר רבינו, כי בתוך הזמן חשוב יותר לזרז את התלמיד ללמוד ולכן הוא מאתגר את התלמידים במבחן קשה. אבל בסוף הזמן צריך לראות שהתלמיד ייצא מרוצה ושמח, כדי שיתחיל את הזמן הבא או את השנה החדשה עם סיפוק, חשק ורצון. ולכן גם כשהתלמיד לא ידע במבחן שבסוף הזמן, היה רבינו מסייע בידו ומכוונו אל התשובה הנכונה, כדי שייצא בתחושה והרגשה טובה. והיה מתאונן על אותם רמ"ם, שבשעת מבחן או אפילו תוך כדי משאם ומתנם עם התלמיד, הם טורחים "להוכיח" לו שאינו יודע... "זוהי עוולה גדולה" - קרא רבינו - "תמיד צריך לתת לבחור הרגשה שהוא יודע. כאשר הר"מ מוכיח לבחור שאינו יודע, הוא עלול לגרום לו נזק לשנים רבות ואפילו לדורות... רק כשאומר דבר שאינו ישר, אין להשאירו בטעותו ויש להעמידו על האמת".

כפי שפלוני אמר

מעשה היה ובאחד המבחינים שערך רבינו, שאל רבינו שאלה לכלל התלמידים והמתין לתשובה. אחד הבחורים ענה את התשובה, אך רבינו דחהו ואמר תשובה אחרת לשאלה. לאחר מכן התברר כי הבחור צדק בתשובתו, חזר רבינו על דברי התלמיד וסיכם ואמר בחמימות ובמתיקות: "אתם שומעים? התשובה היא כפי שפלוני אמר, ולא כפי שאנחנו אמרנו". והיו הדברים למשובב נפש והתרוממות לאותו בחור, ולכלל התלמידים שיעור מוסרי חי במושגים מרוממים ב'הודאה על האמת', שהפליאתם.

לרומם ולנשא

אף תלמידי הישיבה שלא נמנו על שומעי שיעורו, היה רבינו מרומם ומנשא. מספר בעל המעשה: היכרותי הישירה עם רבינו, היתה בסוף חודש אלול הראשון שלי בישיבה - בשיעור א'. מהיום הראשון שנכנסתי לישיבה, הרגשתי צורך להתקשר אליו וידעתי שאין טעם להמתין עד לשיעור ג', אלא שלא מצאתי שום אמתלא לגשת אליו ולשוחח עמו. אולם הייתי מביט אחריו בכל הזדמנות, במיוחד לאחר השיעור בהלכה שמסר לאחר תפילת שחרית, וכן בלכתו הביתה בצהרים לאחר תפילת מנחה. רבינו בעל הבחנה דקה ונדירה היה, והרגיש בהליכתי בעקבותיו, וכמה ימים לפני ראש השנה, כשיצא מבנין הישיבה לכיוון ביתו,

יהי כבוד תלמידך חביב עליך' היה אצל רבינו פשוטו כמשמעו, תלמיד צעיר מבני שיעור ג' נכנס ביום שישי אחה"צ להתייעץ באיזה ענין, והיו מונחים הכסאות על השולחן, שהועלו לצורך שטיפת הרצפה.. רבינו שהיה קרוב לגבורות הכניסן בחביבות יתירה ומיהר והוריד בעצמו את הכסאות בלי לבקש מהתלמיד הצעיר שיוריד לעצמו. דבר זה נתן לי כזו הרגשה של אהבה וחביבות - אומר התלמיד וחוקק הוא בזכרוני עד היום.

שמאל דוחה וימין מקרבת

ראו בשיעור איך שקיים בחדא מחתא 'שמאל דוחה וימין מקרבת', לפעמים היה אומר תוכחה לתלמיד בתקיפות, אמנם תמיד - בלא יוצא מן הכלל - היה מסיים עם חיוך על השפתיים. וראו שכל תוכחתו היה מתוך אהבה. וזה עשה רושם מיוחד עד היום הזה. נעתיק כאן קטעים מרשימות אחד התלמידים הותיקים המשמש כיום כמריץ תורה באחת הישיבות הגדולות. פעם בשיעור אמר, שאתמול נזף באחד התלמידים, ולא יכול היה להירדם בלילה מחשש שמא נזף בתלמיד יותר ממה שהגיע לו. אך היום רואה שלא נזף בו מספיק. רבי אהרן לייב שטינמן אמר פעם לאחד מהרמ"ם בצוות הישיבה שמקנא ברבי מיכל יהודה שיש לו כזה מסירות לתלמידים, שהוא לא יכול להירדם בלילה, הן מצד שלא עשה מספיק בשביל התלמיד, והן שאולי נזף יותר מדי.

היה בחור שלא היה קם לתפילה, והיה לרבינו משא ומתן אתו על זה. באחד הימים דיברתי עם רבינו בלימוד בהיכל הישיבה לאחר תפילת מנחה, וההיכל היה ריק, ואותו בחור עבר לצידו, ועצר אותו רבינו ושאלו מה יהיה? הרי סיכמתי אתך שיעורו אותך! ענה הבחור לרבינו מה אני יכול לעשות, אני אנוס כי אני לא מרגיש שמעירים אותי. אמר לו רבינו תבקש מ... [ונקב בשמי] שיטפטף מספר טיפות מים עליך כל בוקר במיטה ובכך תתעורר. ענה אותו בחור, מ... הוא לא יסכים לעשות לי כך. מיד פנה אלי רבינו ואמר בפניו: 'תראה איזה אצילות יש לו, שהוא אומר עליך שאתה לא מסוגל לעשות דבר כזה! בתוך התוכחה שרבינו תובע ממנו והוא עונה, משבח אותו רבינו על אצילות נפשו.

הייתי בחור ביישן, ואף פעם לא הוכיח אותי רבינו ברבים. פעם ניגשתי אחרי השיעור לשאול שאלה בתוס', והיה הזדמנות שלא היה בסביבה אף בחור, מצא רבינו להוכיחני, ואמר בחורים מתרשלים מלהתייגע, ובאים מיד לשאול כל דבר שלא מבינים, ורוצים שיכניסו להם בפה כמו ילד קטן, צריך ללמוד להתייגע. שמעתי את דברי התוכחה והלכתי. מיד קרא לי רבינו שאחזור ואמר לי בא נראה את התוס' והסביר לי במתיקות, כנראה כדי שלא אצא בהרגשה של נזוף, והעיקר ששמעתי את התוכחה ואלמד להתייגע על ההבנה. כשנכנסתי לישיבה גדולה, לא הייתי רגיל בנוסח השיעורים של ישיבה גדולה ורציתי שיהיה לי הכוונה על מה שאמרו בשיעורים,

הסתובב לאחור, התקרב אלי ושאלני לשמי. לאחר מכן שאלני באיזו סוגיה אנחנו אוחזים בשיעור. ולסיום, העיר הערה קצרה בסוגיה שלמדנו, וביקשני לנסות ליישבה ולשוב אליו עם תשובה. הדבר המריץ אותי לשבת ולחזור שוב ושוב על הסוגיה בעיון, לשוחח אודות השאלה עם תלמידי חכמים מקרב משפחתי. וימים אחדים לאחר מכן, בסיום תפילת מנחה, המתנתי לו כשאני ניצב בדחילו ביציאה מפתח הבנין. והנה יוצא רבינו משיעור ג', מוקף בתלמידים כשהם משוחחים בענין השיעור שלימד אותנו יום. אולם רבינו מיד קלט אותי בעיניו, ובחיוך האבהי המפורסם שלו ובקולו הרך. הידוע, אמר לי: "נו, עמנואל יש לך תשובה?"... הרציתי את תשובתי בקצרה, ונראה היה כי הוא מרוצה מתשובתי. אולם רבינו לא הסתפק בכך, אלא פנה לתלמידיו - המבוגרים שבישיבה - ואמר להם: "אתם שומעים מה הוא אומר?" - והרצה בפניהם את שאלתו ואת תירוץ. בסיום דבריו, פנה ואמר לי, כי הוא מבקש שאגש אליו עם כל חידוש או קושיא שמתחדשת אצלי. אין לתאר ולשער מה עשה לי המפגש הזה! במשך כל שלוש שנותי בישיבה הרגשתי שאינני יכול לרדת מהמעמד שרבינו מחזיק אותי, ואני צריך להוכיח כל הזמן שאני ראוי למה שחושבים עליי... אז, צעיר הייתי לימים, רך בשנים, צועד את צעדיו הראשונים בעולמה של הישיבה. אולם ברבות השנים הבנתי כמה גאונות בחינוך היה במעשיו של ראש הישיבה.

סבלנות

מידת הסבלנות של רבינו בשיעורו היתה להפליא. היה מתייחס לכל יחיד ויחיד, לכל שאלה שלו בכל תשומת הלב, מטעימה ומבארה, ולאחר מכן מיישבה בטוב טעם, ומוודא שהשואל אכן הבין את התשובה. ואם לא הבין, טורח היה להסביר שוב ושוב. כשהבחין פעם כי שאר תלמידי השיעור מאבדים את סבלנותם לנוכח התעסקותו עם בחור יחיד שלא הבין - פנה אליהם ואמר: "מהשיעור כאן אפשר ללמוד לא רק איך לומדים, אלא גם את מידת הסבלנות" - בכולל את כל תלמידי השיעור במידת הסבלנות, וכביכול אינו אלא אחד מהם. שח רבי יעקב אדלשטיין: "שני יסודות יש ללמוד משיעוריו של

רבינו - לימוד התורה בבהירות, ומידת הסבלנות". גם רבי נסים קרליץ, תלמידו מאז, אמר על רבינו: "יש ללמוד ממנו אהבת תורה ומידת הסבלנות. וכן יש ללמוד מדרכיו את המסירות לכל אחד - אהבת הבריות ומידות טובות מופלגות שראינו אצלו, הכל בא על ידי לימוד התורה".

היה רבינו אומר:

מחנך ללא יראת שמים - אינו מחנך טוב.

ברם, מחנך ללא סבלנות - אינו מחנך כלל!

גיהנם פעורה תחתיו

בעיצומו של השיעור, השתובבו פעם התלמידים עד כי הפריזו על המידה. החוויר רבינו כולו, ודפק על השולחן שלפניו בעוצמה כזו, עד כי נדמה היה שהשולחן עומד להשבר... ואמר בקול רועד: "איהר שלעפט זיך אריין אין גיהנם, און איהר ווילט מיר אויך אריין שלעפען מיט אייך אין גיהנם!" - מושכים אתם את עצמכם לגיהנם, ומבקשים אתם לגרור גם אותי עמכם לשם!

ניכר היה על רבינו כי הוא חש את הגיהנם הפעורה תחת רגלי התלמידים, והנה הנה עוד קט והם נופלים בו... ואחריותו על תלמידיו תמשוך ותגרור גם אותו בעקבותיהם לשאול תחתית.

רבי חיים שינקר, ראש ישיבת דרכי משה מספר: כאשר למדתי אצל רבינו בישיבת תפארת ציון, והיה מטיף לנו מוסר, היה אומר: "אני מדבר אל עצמי... ושוב לעצמי" - כך היה אומר דברי מוסר.

לא היתה זו מליצה. רבינו חש כי אחריותו לתלמידיו נובעת בראש ובראשונה ממנו עצמו. אם תלמידיו לא נוהגים כראוי - האשמה בו. ואם הוא - לדעתו - פגום במידה זו או אחרת, הרי הוא מעביר חלילה 'פגם' זה גם לתלמידיו אחריו.

ומה מרטיטה עדותו של רבי גרשון אדלשטיין, מאותם ימי ראשית של ישיבת פוניבז' הגדולה, כאשר זכה להתאכסן בבית רבינו. לילה אחד שמע את קול רבינו כשהוא בוכה מאין הפוגות. בחרדה ניגש ושאל על מה זה. ורבינו משיבו: "היום השתובבו התלמידים בשיעור ולא הצלחתי להטותם חזרה אל המסילה. והרי אמרו חז"ל 'כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעים' - וכיון שדברי לא נשמעו, הרי שחסר אני ביראת שמים - ועל דא קא בכינא".

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מדי יום בידיעת התורה
באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

אמר הגר"א גנחובסקי: "יש אפשרות אחת ויחידה שיהיו לי בזיונות, אם בשיעור ישתתף אדם אחד, ומהחלון יסתכל אדם נוסף, או אז הביזיון יהיה נורא, יהיו רבים (שניים) שיודעים שבשיעור שלי השתתף רק אדם אחד..."

הגר"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א עם שאלת 'צוף התורה' ועובדות נפלאות מגדולי הדורות בנושאים המסתעפים ממנה

"זאת חקת התורה" (במדבר י"ט, ב')

השבוע נקדיש את המאמר לאות הוקרה לאלפי פעילי הקירוב הפועלים בשטח, המכתתים את רגליהם מדי שבוע כדי ללמוד תורה לעם שבשדות. אשריהם ואשרי חלקם, יבורכו הם ובני משפחותיהם בכל מילי דמיטב.

ישנה דילמה יומיומית שעמה מתמודדים פעילי 'אחינו' ושאר ארגוני הקירוב, המכתתים רגליהם ומרחיקים נדוד כדי ללמוד תורה לעם שבשדות:

כאשר יהודי מציג שאלה, והמשיב יודע שאם יאמר לו את הדברים כפשוטם הם לא יתקבלו על לבו, האם מותר להתאים את חצאי הדברים כפי כוח הבנתו הנוכחי, במטרה להבהיר את הדברים לאשורם בשלב מאוחר יותר כאשר יתקרב?

מעשה שהיה לפני שנים רבות

כדוגמה מוחשית לכך, אספר מעשה שהיה עימי לפני שנים רבות, עת מסרתי שיעור בתל אביב. למדנו משניות, מסכת 'ידיים', והסברתי לשומעים כי כאשר באים מים על הפרי, הוא מוכשר לקבל טומאה, ואם לא באו עליו מים אינו נטמא אף שנוגע בו שרץ או שהיה הפרי באוהל המת.

במהלך השיעור פנה אלי אחד המשתתפים, איש גבה קומה ורחב גרם, ששאל אותי בשפה פשוטה וברורה: כבוד הרב, עד עכשיו דיברת לעניין, אני שומע ומבין, אבל עכשיו עם כל הכבוד אני לא מבין מה אתה אומר. מה הקשר אם פעם באו מים על הפרי או לא, אם נוגע בו אדם טמא, הפרי נטמא, ואם לא לא, איך זה קשור אלינו אם אתמול הוא היה רטוב ומאז הספיק להתייבש???

הצורה שבה הציג את שאלתו, הבהירה לי שאני נמצא פה במלכוד רציני. אם אנסה להסביר לו את המושג שנקרא 'שכל התורה', הדבר לא יתקבל על לבו, ויתירה מכך, אם הוא יוצא מכאן עם הרגשה שאני 'מדבר שטויות' חלילה, הדבר יגרו לו לריחוק מהורה, ויחד עמו לשאר משתתפי השיעור שרבים מהם הנהנו לאות הסכמה עם השאלה ה'גאונית' שהציג בפני.

בעודי מחכך בדעתי כיצד להשיב לו, החלטתי למשוך קצת זמן, ופתחתי עמו בשיחה קלילה: "תשמע, אני שומע את השאלה שלך, וברור לי שזאת שאלה של איש מאוד חכם עם היגיון ישר. מעניין

אותי במה אתה עובד, עם כאלו כישורים??..."

הוא נהנה מהמחמאה כמובן, והשיב בגאווה שהוא מהנדס חשמל בכיר.

בסייעתא דשמיא הבריק במוחי רעיון: "תגיד, אם אתה נוגע בכבל של מתח גבוה בידיים חשופות, מה קורה???"

- מת במקום!

"ואם אתה עוטר את הכבל במגבת עבה ואז נוגע, מה קורה?"

- לא קורה כלום, המגבת מבודדת והחשמל ממשיך לזרום כדרכו...

"ואם המגבת הזאת רטובה ואז אתה עוטר איתה את הכבל ונוגע, מה קורה אז???"

- מת במקום, ברור, המים מעבירים את החשמל!

"עד עכשיו דיברתי בהיגיון", החזרתי לו, "אמרת דברי טעם, אבל עכשיו עם כל הכבוד אני לא מצליח להבין אותך, הכבל מכוסה עם מגבת, מה אכפת לך אם היא רטובה או יבשה... אותו הדבר גם לגבי קבלת טוהר. יש הבדל בין פרי רטוב לפרי יבש!"

מהנדס החשמל הבכיר נשאר עם פה פעור, ואז אומר "כבוד הרב, יפה אמרת, ענית לי תשובה טובה, אני מתחבר למה שאתה אומר."

דחייה בקש

יצאתי מהוויכוח כשידי על העליונה, אבל האמת שדחיתי אותו בתשובה לא נכונה בעליל, כי המגבת מעבירה חשמל רק כשהיא

ואם כן, מדובר במשתתפים רבים, בוודאי שאין פה ביזיון. "במידה ויבוא אדם אחד בלבד, גם אז אין זה ביזיון, כי מדובר באדם אחד בלבד שראה זאת... נו, זו לא בעיה בכלל.

"אלא מאי? יש אפשרות אחת ויחידה שיהיו לי ביזיונות. אם נצייר מקרה שבשיעור משתתף אדם אחד, ומהחלון יסתכל אדם נוסף ויראה שבשיעור שלי יושב רק יהודי אחד. או אז הביזיון יהיה נורא, יהיו רבים (שניים) שיודעים שבשיעור שלי השתתף רק אדם אחד... גם המשתתף עצמו וגם זה שראה זאת מהחלון.

"אם מצאנו אם כן שבהחלט ייתכן שמהשיעור הזה יבואו לי ביזיונות נוראים", המשיך הרב גנחובסקי את הפלפול שלו, "אבל הסיכוי שזה יקרה הנו קטן מאוד, ולמיעוט לא חיישינו, וממילא אני יכול לבוא לשיעור בלב שקט, למרות הסכנה הגדולה שמספר המשתתפים יהיו נמוך..."

הקירוב הטוב ביותר

ידוע שרבותינו גדולי התורה סברו שהדרך הטובה ביותר לקרב יהודים לאביהם שבשמים, היא על ידי עסק התורה.

ובידי הווה עובדא, עם מנהל בנק שאשתו חזרה בתשובה, בעוד הוא סירב לשנות את אורחות חייו. מה שכן, בגלל הכבוד לרעייתו והרצון לשמור על שלמות המשפחה, הוא הסכים להטות אוזן ולשמוע מה יש לדתיים לומר, כשהוא מבטיח לה שאם הוא ישתכנע בצדקת דרכה, הוא יצטרף אליה ויחזור בתשובה בעקבותיה.

הם הלכו לכמה וכמה סמינרים של 'ערכים' וארגונים נוספים, אבל לא חלה שום תזוזה. האיש נשאר בשלו ולא הסכים להודות שהוא חי בטעות.

בשלב כלשהו ביקשו ממני שאנסה לדבר איתו, אולי אני אצליח לשכנע אותו.

חשבתי לעצמי, הרי בסמינרים מופיעים טובי המרצים, הם מנהלים דיונים, ויכוחים, מציגים הוכחות, ראיות כל מה שצריך. אם הם לא הצליחו לשכנע אותו, איך אוכל אני לעשות זאת?

לכן הצעתי לו רעיון אחר, אמרתי לו, בוא נקבע חברותא, נלמד פעם בשבוע שיעור קבוע. אני מדבר, אתה מקשיב. שואל, מתעניין מתווכח, מה שאתה רוצה. אם תרגיש בשלב כשלהו שהלימוד איתי משמנם אותך, אני מוותר...

הוא הסכים, וללימוד הראשון שלנו הופעתי עם שתי גמרות, מסכת בבא קמא.

התחלנו ללמוד, ארבעה אבות נזיקין, השור והבור... הוא לא הבין מה הקשר שור, מה הוא רפתן. אבל לאט לאט הוא נשאב אל תוך הלימוד, וכך התקדמנו דף ועוד דף. עם זאת, הוא לא שינה את אורחות חייו, לא שמר שבת ולא הקפיד על כשרות המאכלים. אפס מחוייבות למצוות התורה.

כשהגענו לשער ה-50, הלא הוא דף נ', הפתיע אותי איש שיחי ואמר לי שהוא מבקש ממני שאסייע לו למצוא דירה בשכירות בבני ברק... אמרתי לו, מה לך ולבני ברק. אתה יודע שבבני ברק תצטרך להיות כלוא כל השבת בבית, לא יתנו לך לנסוע ברחובות העיר ביום השבת!

עדיין רטובה, ואילו התפוח מקבל טומאה גם ארי שהתייבש, גם אם רק אתמול הוא היה רטוב, ואפילו כשהוא רטוב הוא לא יקבל טומאה אם הוא נרטב שלא לרצונו של בעליו, ואינו 'בכי יותן' כידוע. אמנם, בסיס התשובה שריר וקיים. התשובה היא שמי שייצר את החשמל זה הקב"ה והוא קבע שמגבת רטובה תעביר חשמל, הוא גם יצר את חוקי הטומאה והטהרה, וקבע שפרי שנרטב יקבל טומאה ופרי שלא נרטב לא יקבל.

שאלת 'צוף התורה': האם נכון וראוי להשיב כך לשואל, תשובה שאינה מלאה ואינה מדויקת, רק כדי שיתקבלו הדברים על דעתו, או שהייתי צריך לעמוד על ההבדל ולהסביר לו בפה מלא שיש כאן משהו שהוא לא יצליח להבין, עד שלא יפנים שיש מושג שנקרא 'שכל התורה'???

ברור מאליו, שכאשר הבנה לא מלאה ולא מדויקת של העניין נוגעת הלכה למעשה ועלולה לגרור מכשולות, הדבר אסור בתכלית האיסור. אבל במקרה שאין חשש שמא יכשלו השומעים בדבר הלכה, וזה לא בגדר של 'מגלה פנים' שלא כהלכה, האם הדבר מותר או אסור?

תשובה: אכן דרך המלך היא להסביר דבר דבור על אופניו, ולגלות לשומעים את טעמו האמיתי ונימוקו הנכון של העניין.

אבל, לפעמים צריכים להטות מעט מדרך האמת, כדי ללמד תורה, וכבר הובא הדבר במפורש בשולחן ערוך ב'זורה דעה' סימן רמ"ו, סעיף יב: "ויש לרב להטעות את התלמידים בשאלותיו ובמעשים שעושה לפניהם כדי לחדדם וכדי שידע אם הם זוכרים מה שלומדים".

מובא בספר 'בניהו' על מסכת תענית (סוף דף ז'), שצריך הרב להטות את התלמיד מדרך האמת אל דרך עקש ופתלתול כדי לחדד אותו ולראות אם יגיע אל דרך האמת בכוחות עצמו, וזו אף הייתה דרכם של חז"ל עם תלמידיהם.

למיעוט לא חיישינו

פעם הזמנתי את הגאון רבי אברהם גינחובסקי למסירת שיעור בפני קהל של יהודים הזקוקים לחיזוק.

אמרתי לרבי אברהם, שאני מתנצל מראש על כך שייטכן ומספר המשתתפים בשיעור יהיה נמוך. מדובר ביוזמה שאני מנסה לקדם, להעיר ולהאיר את האזור באור היהדות, אבל אני לא יכול להעריך מראש עד כמה ההיענות תהיה גבוהה. אם בכלל...

"אם הרב מוכן לבוא למרות הכל, אני אשמח", אמרתי לו, "אבל צריך לדעת שייכתן שיהיו ביזיונות ומספר המשתתפים יהיה כזה שאינו מכבד, בלשון המעטה".

הגר"א גינחובסקי שהיה גאון בענווה, התחיל לחשב 'רווח' מול 'הפסד' ואמר ככה:

"אם אף אחד לא יבוא לשיעור, אין זה ביזיון עבורי, כי אף אחד לא ידע שנשארתי לבד ואיש לא הגיע לדרשתו..."

"אם יבואו שני אנשים, הרי חז"ל כבר אמרו ש'מיעוט רבים שניים',

כאשר חזרתי, נכנסתי להרבי עם הילד שלי ואמרתי להרבי "זהו הילד שהרבי היה הסנדק שלו", הרבי חיך ונתן לילד יד, אמרתי לילד "גיב א קוש דער האנד" (תן נשיקה ליד). לתדהמתי, הרבי התכופף ונתן נשיקה ליד של הילד

אב"ד סאנטוב הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, על ענווה ושפלות בעבודת ה'

"וְלִקְחָהּ הַכֹּהֵן עִץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת" (במדבר י"ט, ו')

כך, הרי שבשמחה רבה הם משאירים את השמש להמשיך בתפקידו. ביום מן הימים, הוצרך אחד מראשי הקהל לנסוע לשמחה בעיירה מיישקאלץ, וכשחזר ראש הקהל, היה זה בשעת הלילה מאוחרת מאד. כשעבר על יד בנין הבית המדרש והמקוה, הופתע לגלות שהאורות בבית המדרש והמקוה דולקות, והדלתות פתוחות, והדבר הרגיו אותו מאוד, איזה הפקירות! למה השאיר השמש את האורות דולקות?! והלא בלאו הכי ההוצאות גדולות מאוד, והתחזוקה של האור הוא דבר שעולה הון רב.

תיכף ומיד נכנס לבית המדרש, וכשראה שאין שם איש, התחיל להתרגז מאוד מאוד, אך באמצע שמע קולות עולים מהמקוה, והדבר היה לו לפלא, מי הולך למקוה בשעת לילה מאוחרת, והחליט לרדת להמקוה.

כשירד הראש הקהל להמקוה, ראה מחזה נורא הוד, ומרוב פלא עמד על עמדו ולא היה יכול להוציא הגה מפיו, הוא ראה את דומ"ץ העיר הרה"ק מטאש בכבודו ובעצמו עומד כשרווליו מורמים על ידיו, והוא אוחז בידו דלי מים ומנקה את המקוה...

תפקידו של משגיח

סיפר לי הגה"צ רבי מתתיהו סלומון זצ"ל, משגיח רוחני דישיבת לייקווד: כאשר המשגיח הקודם, הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל זצ"ל, הגיע לימי הזקנה, ביקש ממני שאעקור את דירתו מגייטסהעד שבאנגליה - עיר מושבי דאז - ואקבע את דירתי בלייקווד שבארה"ב,

שמעתי סיפור נפלא ביותר מאת ידידי ש"ב הרה"ח ר' שלום מיכל ארגעל שליט"א יד ימינו של הרה"ק מטאש זי"ע, וכך סיפר: כ"ק מרן הרה"ק מטאש זי"ע כיהן כמה שנים כדומ"ץ בעיר נירעדהאז בהונגריה. באותה עיירה, כיהן אדם אחד בתפקיד ה"שמש", שתפקידו היה לנקות ולסדר את הבית המדרש והמקוה.

והנה הגיע יום אחד, והחליטו ראשי הקהל ופרנסיה לפטר את השמש מתפקידו - וכך הוה! ביום מן הימים זימנו הללו את השמש, ואמרו לו שבהיות והוא מתרשל במלאכתו, בית המדרש מלוכלך, המקוה מלוכלכת, אין שום זכר מנקיון, ולא לכך מינו אותו בתפקידו כשמש, על כן מודיעים לו בזה שילך לו לחיים ולשלום...

הבשורה הלא טובה נפלה על השמש כרעם ביום בהיר, ובצערו כי רב, רץ אל עבר מעונו של הדיין ה"ה הרה"ק מטאש זי"ע, ופרץ בבכי מר, וסיפר להרבי שפיטרו אותו מתפקידו ובביתו ילדים רכים ואין לו פרוטה לפורטה.

הרבי ריחם עליו מאוד, ותיכף ומיד ציוה לקרוא לפניו את ראשי הקהילה, וכשנכנסו אצלו, שאל אותם מפני מה פיטרו את השמש, וכמובן שראשי הקהל התחילו לפרט בפני הרב את העוולות של השמש, שהוא מתרשל במלאכתו ולא שייך להמשיך כך, ולכן פיטרו אותו.

כששמע הרבי את דבריהם, ביקש מהם בגודל מידת הרחמנות שבערה בקרבו, שהוא נוטל על עצמו לדבר עם השמש, להסביר לו את גודל האחריות שיש לו, והוא מבקש מהם שישכימו לנסות את השמש לעוד שלשים יום, לראות אם יוכל למלא את תפקידו נאמנה.

ראשי הקהילה שמעו את דברי הרבי, ומפני כבודו לא יכלו לסרב, והוחלט שאכן הרבי ידבר עם השמש על מלאכתו מה בדיוק הוא צריך לעשות, ובאם מעתה ימלא את תפקידו כדבעי, הם מוכנים להשאירו בתפקידו, אבל - אמרו ראשי הקהילה - אם לא יהיה שום התקדמות, הרי הוא מפוטר ללא שום טענות ומענות.

והנה עברו כמה ימים, ולפליאת כל אנשי העיר וראשי הקהילה לא היתה כל גבול, הם ראו בעיניהם שמאז אותו היום שהרבי אמר לדבר עם השמש, הוא החל לסדר ולנקות את הבית המדרש והמקוה בצורה נפלאה ביותר, והמה ראו כן תמהו, שאם הוא יכול לנקות כל כך טוב, אז היכן הוא היה עד היום!... והחליטו, שבאם הדבר יתמשך

השאגת אריה הבחין שהקהל מדברים אודותיו משהו, ובפרט שהיה מוזר קצת שהרב לא הודה לו על דבריו. ולשאלתו, אמר לו ראש הקהל מה שהרב אמר עליו, שהוא תמה עליו שאת כל דרשתו הוא לקח מהספר שאגת אריה מבלי לספר שמשם לקח את תוכן דבריו...

הסיפור הכי טוב...

ראיתי בספר "דברים ערבים": לאחר פטירתו של כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא ארה"ק זי"ע (כ"ב סיון תשס"ד) נכנסו החסידים לנחם את בנו מ"מ כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ק שליט"א.

ביום הראשון של ה"שבעה", כל אברך שעבר אצל הרבי שליט"א, עצר אותו הרבי וביקש שיספר משהו מהאבא.

עבר אברך אחד וסיפר: כאשר נולד לי בן, ביקשתי כמובן מהרבי זצ"ל שיהיה הסנדק, והרבי הסכים. לאחר מכן נסעתי לשליחות לרוסיה לתקופה ארוכה.

כאשר חזרתי, נכנסתי להרבי עם הילד שלי ואמרתי להרבי "זהו הילד שהרבי היה הסנדק שלו", הרבי חיך ונתן לילד יד, אמרתי לילד "גיב א קוש דער האנד" (תן נשיקה ליד). לתדהמתי, הרבי התכופף ונתן נשיקה ליד של הילד! הרבי בענוותנותו, חשב שאני אומר לו לתת נשיקה ליד של הילד, והוא כמובן עשה את זה בלי שום היסוס, בלי לחוש שזו חוצפה שאברך צעיר נותן לו פקודות ואומר לו מה לעשות....

הרבי שליט"א מראחמיסטריווקא התלהב מאוד מהסיפור ואמר: דאס איז די בעסטע מעשה וואס איך האב געהערט אויפ'ן טאטען ביז איצטער! (זהו הסיפור הכי יפה ששמעתי על אבי עד עכשיו).

(נועם שיח, אמור תשפ"ו)

כדי שאוכל לעמוד לימינו ולעזור לו בתפקיד ההשגחה, ולאחר מאה ועשרים שלו, אקח את התפקיד ממנו, להיות המשגיח בישיבה. כשהגעתי ללייקווד, שאלתי את רבי נתן "ילמדנו רבינו, מה צריך משגיח לעשות?" אמר לי רבי נתן שאבוא למחרת בשעה מסויימת לביתו, ושם ילמדני.

למחר בשעה היעודה הגעתי לביתו של רבי נתן, וכעבור כמה רגעים נשמעה לפתע נקישה על הדלת, שם ניצבו אב ובנו בן השלש, שהגיעו אליו כדי שיגוזז משער הילד לרגל מלאת לו שלש שנים. רבי נתן לקח מספריים וגזז קצת משערות הילד, ובירך את האב ובנו, ופטרם לשלום.

לאחר שפנו האורחים והלכו לדרכם, נפנה אלי רבי נתן ואמר לי "עכשיו ראית מה משגיח צריך לעשות??..."

מתוך הספר החדש

מסופר על הגה"ק בעל "שאגת אריה" זצ"ל שבראשית ימיו בטרם שנתפרסם בכל רחבי תבל סבל מדחקות הפרנסה ונדד על פני עיירות וכפרים לאסוף מעות להחיות את בני ביתו.

פעם אחת הגיע לברלין, באותה עת כיהן שם כרב הגה"ק רבי צבי הירש בערלינער זצ"ל מצאצאי הגה"ק החכם צבי זצ"ל ואחיו של הגאון בעל בנין אריאל, והיות שהכרת פניו ענתה בו שהוא תלמיד חכם מופלג, כיבדוהו ראשי הקהל לומר דרשה בבית המדרש.

השאגת אריה התחיל את דרשתו שכמובן היתה מלאה בחריפות ובקיאאות, ולאחר זמן רב סיים את דרשתו כשהציבור אינם חדלים מלהביע את התפעלותם מהגאונות של הדרשן. לעומתם, הבחינו שהרב לא נתפעל מהדרשה.

ואמר הרב למקורביו, שאת כל תוכן הדרשה הוא מכיר מהספר הנפלא שיצא לאור לאחרונה "שאגת אריה", ואמנם אינני מתעלם מהעובדא שזו היא גאונות נפלאה לצטט את כל תוכן דברי השאגת אריה בעל פה, אבל מדוע לא הזכיר הדרשן שאת כל הדרשה שלו לקח מהספר שאגת אריה, והיה לו להרצות את הדברים בשם אמרו... השאגת אריה הבחין שהקהל מדברים אודותיו משהו, ובפרט שהיה מוזר קצת שהרב לא הודה לו על דבריו. ולשאלתו, אמר לו ראש הקהל מה שהרב אמר עליו, שהוא תמה עליו שאת כל דרשתו הוא לקח מהספר שאגת אריה מבלי לספר שמשם לקח את תוכן דבריו. מחוסר ברירה, הוצרך השאגת אריה להתגלות, וסיפר להרב שהוא הוא מחבר הספר שאגת אריה בכבודו ובעצמו...

הרב נחרד מאוד מאוד, ביקש ממנו מחילה, ועשה סעודה לכבודו כשמכבד אותו ביתרת הכבוד כראוי לרום גדולתו, ובמקום שאתה מוצא גדולתו, שם מצאו את ענוותנותו....

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
חדש! ניתן להירשם בכל עמדות נדרים פלוס, טופס 'דרשו'

הרב אברהם פוקס

"כהרף-עין זינק אלי הילד העילוי, יחזקאל ברטלר שמו - מי שלימים יתפרסם כגאון ומתמיד עצום- שקרא לעברי בקונדסיות "אני אחזור"

"ויקחו אליה פרה אדמה" (במדבר י"ט, ב')

**אנשי הצוות הבהירו שאספקת המזון
במוסד מסודרת היטב, המאכלים כשרים
בתכלית, והילדים אינם יודעים מחסור,
רק "חלב ישראל" אינו בהישג ידם**

"אשר לא עלה עליה על" (במדבר י"ט, ב')

בספר 'לפיד האש' מסופר כי במהלך ביקורו של כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז - קלויזנבורג זצ"ל בפאריז, יום הרבי את יסוד המעון החרדי לקליטת ילדים יתומים ב'שאטה דה'ליי', פרבר סמוך לפאריז, שהתנהל אח"כ בידי תלמידו הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל מאונגוואר (בעל 'משנה הלכות') ויותר מ-400 יתומי השואה חסו בצילו, והתחנכו בו לתורה ויראת שמים. ילדי המוסד שוכנו במין מתחם שהשתייך בעבר לארגון 'אזעע' וקיבלו שמה טיפול מסור למופת. כעבור חודשיים בשומו מארה"ב, כשהתעכב שנית בפאריז, הזמין הגאון רבי מנשה קליין את האדמו"ר זי"ע שיפיע אישית בקרב הילדים היתומים על מנת לחזק את רוחם. והיה לומד עמהם חומש עם רש"י במשך שעה ארוכה.

אחרי השיעור שלימד התעניין הרבי במצבם הגשמי, ושאל, במה יכול הוא לעזור להם, מה חסר ליתומים? אנשי הצוות בתשובתם הבהירו, שאספקת המזון במוסד מסודרת היטב, המאכלים כשרים בתכלית, והילדים אינם יודעים מחסור, רק "חלב ישראל" אינו בהישג ידם, והחלב כידוע הוא משקה מזין ומבריא מאד, במיוחד חשיבותו רבה עבור הילדים שסבלו בעבר הלא-רחוק מרעב ותת-תזונה - אף על

בספר 'הרב מפונביז' מובא מה שסיפר הרב זצ"ל אהב לספר בארשת של "נצחוני בני" את מה שאירע לו יום אחד, כשנכנס אל קבוצת "ילדי טהרן" והציע פרס כספי, שיוענק לאותו תלמיד שיחזור באזניו בע"פ על עמוד גמרא שלם.

"כהרף-עין זינק אלי הילד העילוי, יחזקאל ברטלר שמו - מי שלימים יתפרסם כגאון ומתמיד עצום- שקרא לעברי בקונדסיות "אני אחזור" ומיד עמד וגרס בקול רם את העמוד הקצר ביותר שבכל הש"ס המכיל רק שורה וחצי "פרה מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר" (בבא קמא דף ע"ז ע"א), ולא נותרה לי ברירה כי אם להעניק לו את הפרס, כפי שהבטחתי".

**העגלונים שהיו סקרנים פתחו את
המכתב ומה השתוממו לקרוא בו שהוא
מזהיר את אשתו שלא תיתן לפרה
לצאת ביום השוק לרחובות העיר**

"תמימה אשר אין ביה מום" (במדבר י"ט, ב')

בגיליון 'קהלתנו' סופר: כנהוג בעיירות השדה, החזיק מרנא החפץ חיים פרה בביתו, לשם אספקת חלב, וכך נזדמנו לפניו הלכות רבות בענייני נזיקין שמצא מקום להיזהר בהן. הוא בחר לכתחילה פרה כזו שאיננה מועדת להזיק, והוא עצמו היה מטפל בשמירתה בלילה, היה בודק תמיד אם הדלת סגורה כראוי שלא תצא ותזיק, וביום שנמסרה לרועה, היה מזהיר שישגיחו עליה שלא תדרוך ולא תרעה בשדות אחרים. פעם יצא לדרך ושכח לצוות את בני ביתו שיקפידו בשמירתה, ושלח שליח מיוחד להזהירם על כך.

באותה תקופה, עזב ר' ישראל מאיר לזמן ידוע את ביתו, וישב ללמוד בפרישות בעיר הסמוכה ווסילשוק. פעם הוא פגש עגלונים מראדין וביקש מהם למסור מכתב דחוף לאשתו.

העגלונים שהיו סקרנים פתחו את המכתב ומה השתוממו לקרוא בו שהוא מזהיר את אשתו שלא תיתן לפרה לצאת ביום השוק לרחובות העיר, כי ביום זה עוברות שם הרבה עגלות של נכרים והפרה עלולה לאכול מהן קצת תבן או קש, והיות שבן נח אינו מוחל אפילו על פחות משווה פרוטה הם עלולים להיכשל בעוון גול.

פי כן לא נותנים להם פה חלב עכו"ם חס וחלילה.

מיד טיכס הרבי זי"ע עצה, שירכשו באופן מיוחד עבור המוסד פרה חולבת, והבעיה תיפתר. אף הוא השאיר למנהלים באותו מעמד את סכום הכסף שנדרש לרכישת הפרה. ואכן תוך ימים מועטים בא הענין כולו על תיקונו - הילדים במוסד החלו לשתות כוס חלב טרי בכל יום ויום.

נתתי להם מה'מים הקדושים' כסגולה לקטטות בבית, וגם שם הדבר סייע להשקטת הקטטות. ככל הנראה הסוד לא נשמר, וכעבור זמן יצא שמי בקהילה כ... 'מקובל' ו'מלוב'ן'

"והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה" (במדבר כ, ח')

תלמיד חכם שנשלח לכהן כרב לאחת הקהילות בחו"ל, סיפר לגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, והובאו הדברים בספר 'ופריו מתוק': כבר בשבוע הראשון להגעתי לקהילה, הגיעו אלי בני זוג שמצב השלום-בית שלהם היה קשה מאוד. סיפרו שמידי יום מתנהלות ביניהם קטטות ומריבות, שממררות את חיי המשפחה בביתם. כל מריבה קטנה על עניין שולי, הופכת עד מהרה למריבה גדולה, והם מתחננים שאתן להם עצה ל'שלום בית'.

נצנץ במוחי רעיון מבריק. תשמעו - אמרתי לבני הזוג, שעשו רושם כאנשים תמימים - אגלה לכם סוד: יש אצלי 'מים קדושים'! מים מבורכים המסוגלים לשלום בית... אתן לכם את בקבוק המים חנים אין כסף, אך כדי להפיק מהם את התועלת, יש לדעת איך להשתמש בהם. המשכתי והסברתי להם את 'הוראות השימוש' במים: בכל פעם שאחד מכם עומד לרטון או לצעוק על השני, ישהה את תלונתו וקודם ישתה כוס מהמים הקדושים, אבל רק לאחר ש... ירתיח את המים.

לא התכוונתי חלילה להעמיד פנים כמקובל או פועל ישועות, אלא הבחנתי, שככל הנראה המריבות שם פורצות מחמת טבעם להתקצף על כל דבר קטן בחוסר סבלנות, ויתכן שהבלגה לזמן-מה, תמזער את תוקף המריבה.

את הרעיון לעצה הזו שאבתי מן המקורות: שכן ידועה תקנת "גט מקושר" (ב"ב ק"ס:), שתיקונו חכמים משום כהנים קפדנים, שתהליך כתיבתו ממושך, באופן שייתכן שבמהלך כתיבת הגט, יירגע הבעל ויתפייס עם אשתו.

ובספר חסידים (תרנ"ה) נאמר: "תלין כעסך לילה אחד ועצור רוחך שלא תדבר מיד". ומעניין לציין את הנהגתו המופלאה של הסבא מקלם, שתפר חליפה מיוחדת ל...שעת הכעס, וקיבל על עצמו שמעולם לא יכעס טרם ילבש את החליפה הזו (תנועת המוסר ב'45-).

ואכן - ממשיך הת"ח לספר - ה'סגולה' פעלה את פעולתה. כעבור חודש שבו בני הזוג וסיפרו שחל שיפור מסוים בשלום הבית שלהם, ואש המחלוקת דעכה מעט. וכעת הם מבקשים, שאתן להם בקבוק נוסף... כמובן שנתתי להם (ללא שום תמורה. כשאת הבקבוק מילאתי מברז ביתי). וכך אירע גם עם זוג נוסף, שנתתי להם מה'מים הקדושים' כסגולה לקטטות בבית, וגם שם הדבר סייע להשקטת

הקטטות. ככל הנראה הסוד לא נשמר, וכעבור זמן יצא שמי בקהילה כ... 'מקובל' ו'מלוב'ן' (מלומד בניסים).

ושאל רב הקהילה האם הוא צריך להודיע לאלו שמחזיקים אותו ל'מקובל', שאין לו כלל יד בקבלה, והמים שלו אינם קדושים? ואמר על כך הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: שכיון שרב הקהילה אינו מתכוין כלל ליהנות מכבוד ולזכות לתואר של מקובל וכדו', ובשום אופן אינו מוכן ליטול כסף מהאנשים, אלא כל מגמתו היא להביא להשקטת מחלוקות ושלום בית, ולכן רשאי לשתוק ולא להודיע שמדובר במים רגילים!

במר נפשה הלכה בחצות לילה לבית המדרש ופתחה את ארון הקודש והחלה לבכות על מצבה האומלל שנשארה לבדה ללא תומך ומשען. לאחר ששפכה את ליבה שמעה בת קול שאמרה כי תחל ללחוש לחשים...

"וְאִם מִיָּמֶיךָ נִשְׁתָּה" (במדבר כ, י"ט)

בספר אוצרות התורה מסופר על הגר"א זי"ע"א (ויש גרסאות שהמעשה היה עם החתם סופר זי"ע"א), שפעם חש כאב בגרונו, ושלחו בניו לרופא שיבוא לבדוק את סיבת כאביו. הרופא בדקו ואמר שרואה שעלתה לו שם יבלת מלאה מוגלה, וחייבים לנתח אותו כדי להוציאה, ואם לאו ח"ו יוכל להיחנק.

בעירו היתה אשה היודעת לחש, ועל כל מחלה היתה נקראת ללחוש על המכה והאדם היה נושע. ספרו להגר"א על אותה אשה, והסכים שיקראו לה לפניו.

כשבאה אליו שאלה: "מהו הלחש שהינך לוחשת? כי יתכן שאין זה מכח הקדושה". הסכימה האשה לומר והחלה לספר את קורותיה, שבצעירותה נתאלמנה ונשארה עם ילדים רכים ועול הפרנסה נפל עליה, הכסף אזל ולא נותר בבית דבר מה לאכול.

במר נפשה הלכה בחצות לילה לבית המדרש ופתחה את ארון הקודש והחלה לבכות על מצבה האומלל שנשארה לבדה ללא תומך ומשען. לאחר ששפכה את ליבה שמעה בת קול שאמרה כי תחל ללחוש לחשים ועל ידי כך תתפרנס.

שאלה היא איזה לחש תלחש, ואמרו לה שלכל חולה וכדומה תבקש לשותות תחילה כוס מים, ותברך בלחש על החולה 'בורא נפשות' ובזה יוושע. חזרה לביתה ופרסמה בין מכריה שהנה יודעת ללחוש, ומאז פרנסתה מצויה לה ברווח.

כששמע הגאון את סיפורה עלתה בת שחוק על פניו עד שמחמת כן התפוצצה היבלת שעמדה בגרונו ונתרפא.

לאחר זמן מה סיפר שהוא למד באותו לילה בבית המדרש מאחורי הבימה, והנה שמע באמצע הלילה את בכי האשה, ומרוב בכיותיה לא יכל ללמוד, ולא היתה לו ברירה אלא לומר לה משהו כדי שתצא ויוכל להמשיך בלימודו, ולכן אמר לה לעשות את הלחש הזה...

סיים הגר"א ואמר: "ואף שאמרתי זאת רק כדי שאוכל ללמוד, מכל מקום כיון שיצא הדבר מפ"י קיימו מן השמים את דברי".

ולא אניס ממנו כל רז בהלכה, היה פיקח וממולח ברזי העולם. במשאם ומתנם של הבריות, ובהבנת כל נושא שבא לפניו לדיון. בעוד שהדיינים שישבו עמו טרם הבינו את גוף העובדות כפי שהציגו הצדדים, כבר קלט במוחו הבהיר את כל הסיפור ואת נכלולו הצד הרמאי'...

ועונה

דמותו כ"דיין" ניכרת היתה על כל הילוכו, בכל צעד ותנועה שלו. כי לא נתן לעצמו לבטא רגש זה או אחר במהלך בחינת ובדיקת כל דבר הלכה. לא היה ניכר עליו הבדל בין חיוב לשלילה, בין הזדהות לדחיה, מכל צד שנשמע בפניו, עד שחותך את הדין בשפה ברורה על פי המקורות שעמו. מעלה זו של "נטול רגשות ונגיעות" ניכרת היתה עליו מאז ועד יומו האחרון, והיא דוגמא מופתית לכל דיין איך ראוי לגשת לכל בעל דין ולכל דיון בלי לרדת להרגיש השתייכות לצד כלשהו, רגש העלול לפגום בשיקול הדעה התורתי הטהור. לא רק בבית הדין, גם בביתו בשעת קבלת קהל. לפני שהכריע

את פסק ההלכה הוא האזין, לפעמים השואל קצר תפיסה ומלאה והתיש את הרב הנשאל, אך רבינו תמיד - למרות גאונותו ופקחותו וכשרונותיו - שתק עד הסוף, לעולם לא ענה באמצע כשקלט את השאלה, או כשהשואל כופל את דבריו לריק; נותן את ההרגשה ששמע הכל והבין, וגם מתבונן בשאלה בתשומת לב. ומדובר בשואלים מגוונים מאוד, מעמי ארצות ועד גאונים תלמידי חכמים, מאנשי העולם המפוקח והמלומד עד פשוטי העם. לכולם האזין בקשב רב.

כאלו שהגיעו ממחוזות אחרים, בהם קיימת חציצה והגבלה בין בן העם הפשוט, הנקרא "סתם עמך", לבין המנהיג והראש. נרגשים ונפעמים היו כיצד כל אדם מן השורה ובעייתו הפרטית יכולים להגיע להתייעץ עם הגרי"ש ללא מתווכים, ובלי גינונים. אחת היתה התייחסותו לראש ישיבה, או להבדיל לראש ממשלה, או לאחד מפשוטי השוק שיש לו שאלה הלכתית. כולם מגיעים. לכולם יש את שתי הדקות...

(השקדן')

המשך מעמוד 13 | הרב בנימין בירנצוויג

כעבור ימים אחדים סיימו להתקין בכל בתי הכפר את הברזלים על הקירות, וניתן האות לסובב את הברזים, אבל שוד ושבר! אין ולו טיפת מים, כמובן שהם הזמינו מיד את בעל המלאכה שאצלו הם קנו את הברזים, וכשהוא הגיע בלווית עשרות עובדים לאחר שאמרו לו שמדובר בכמה מאות לקוחות מאוכזבים, הם פרצו בצחוק גדול, וכי חשבתם שהברז מביא מים שאלו את נכבדי הכפר, הברז הוא רק אמצעי להביא מים מהבאר אבל כשהוא לא מחובר לבאר אין לו שום חיות ושימוש.

מזה לקח הרב גלינסקי ללמד כל אלו שהלכו לשתות מבורות נשברים אשר לא יכילו המים, שאם לא מחוברים לבאר מים החיים אין שום חיות אחרת!

הדרשה שהוציאה שנים מגדולי האומה

סיפר הגאון ר' נפתלי קופשיץ שליט"א בשם הגאון ר' נחמיה קפלן, סיפור שסיפר לו הבן של 'המלאך' שהיה מצדיקי הדור שלפני השואה בליטא, שבעיר קמניץ כשהגיע בין הזמנים של פסח נתלו מודעות בכל הבתי כנסת בעיר שבחור פלוני מיישיבת וולאזין ימסור שיעור בבית כנסת והציבור הרחב מוזמן.

דבר זה היה תמוה לרבים, מה קרה לאותו בחור שמפרסם עצמו בכזו צורה.

אביו של הבחור לקח הדבר לליבו והלך לדבר עם ראש הישיבה מרן הגר"ח מבריסק על מה ולמה עשה כן לבנו שחזר מהישיבה ממש מעורער בנפשו בזה שמפרסם על עצמו שהוא מוסר שיעורים

ודרשות. שלח הגר"ח לדבר על הבחור ולשואלו על דבר זה וכך ענה אותו בחור: באותו זמן בערה שרפת ההשכלה בכל בתי ישראל ומהכיתה שהוא למד בחיידר הלכו כולם לאוניברסיטאות ורק שנים הלכו לישיבת וולאזין, וכשחזרנו לבין הזמנים לעירנו אני הבחור ישיבה הייתי במעמד שפל כי המשכילים חזרו מעונבים ומחוייטים עם תעודות של בגרות וכד' והיו נראים מסודרים ומצליחים ואילו בחורי הישיבות חזרו מרופטים ונכנסו לבתי מדרשות ללמוד ועשו רושם חיצוני של 'לא יוצלחים', ודבר זה כאב לו מאוד.

הוא החליט לרוממם קרנם של בני הישיבות ופרסם שבכל הבתי כנסיות שהוא עומד למסור שיעורים בהכלה ובאגדה וכולם מוזמנים, דבר זה העלה את קרנו שלו ושל חבריו הנה הם חזרו מהישיבה מלאים וגדושים ואף מצליחים למסור שיעורים שסוחפים המונים, מה שהמשכילים כמובן לא הצליחו בריקנותם. אותו בחור התפרסם לימים כגאון הדור מרן ר' ברוך בער בעל הברכת שמואל זצוק"ל! ואכן זכה ר' ברוך בער שכונתו התקיימה, ואחד מבני עירו שגם פרש להשכלה, בחזרו לבין הזמנים וראה את חברו לספסל הלימודים שעומד בבית כנסת ודורש קבל עם ורבים יושבים ונהנים מתורתו, החליט מיד שהוא חוזר לישיבת וולאזין, וזכה לגדול בתורה. כן כך פעולה קטנה הצליחה לזכות את עם ישראל ביצירות ענק לדורות.

כשהתורה מרוממת את האדם, היא משפיעה גם החוצה על הסובבים והתוצאות אין לשערם!

כיצד יכול הוא לדמות אדם כלשהו לספר תורה?
יוזמי המכתב שבאו במיצר, לא ידעו מה לעשות. אלא שאז יעץ להם
רבינו לבקש מרב נוסף מכתב בקשה נפרד בנוסח מתאים, שעליו
הוא יוכל לצרף את חתימתו.

נאך מאכן איז גארנישט!

על הכתוב בפסוקים של קבלת התורה "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו
כל אשר דבר ה' נעשה", היה רבינו חוזר ואומר תמיד, שהתורה
מדקדקת לומר שהיה זה 'ענו יחדיו' בקול אחד.

וביאר, שהמעלה המבוארת כאן היא שכל אחד מישראל הגיע
לאותה הכרה והבנה של עניינת 'נעשה', אבל אילולא היה זה יחדיו
אלא שראובן אמר כן תחילה ואחריו שמעון, א"כ שמעון לא אמר
כן מתוך שהגיע לדרגה זו, ורק עשה אחר חבירו וחיקה אותו (-נאך
מאכן) וצריך לדעת ש'נאך מאכן' - איז גארנישט! (חיקוי, לאו
כלום הוא).

ואם תימצא לומר, גם זו מדרכי האמת, שאם אין אתה עושה כן מתוך
הכרה פנימית והבנה שלך, כי אז הרי זה כגנוב מיד אחרים ואינו אמת.
(אחרון לדור דעה')

ולא כתב שהנ"ל מקבל, ומאידך, נתן בידו אישור שעשוי להשתמע
- והיה די לו בכך - שזהו סכום המילגה שהוא מקבל.
היה זה עבור התלמיד לימוד גדול כיצד אף לצורך אישור זניח
לרשויות המדינה, ולמרות שהיה כל טעדיק שבעולם לכתוב כפי
שהתבקש בתחילה, מכל מקום הקפיד מלבטא בפיו או מפי כתבו
דבר שאינו אמת מוחלטת. אף שהאברך נמנה במשך שנים על בני
הישיבה שרק בתקופה מסוימת זו נבצר ממנו להגיע ללמוד בה
בפועל.

לדמות אדם לספר תורה!?

פעם התארגנו בעלי יזמה לפנות במכתב בקשה מיוחד לנדיבי לב
שיבואו לעזור של ת"ח חשוב ממכיריו של רבינו, ופנו לת"ח פלוני
שערך נוסח של מכתב וחתם שמו עליו, ולאחר מכן הביאו את
המכתב לרבינו כדי שיוסיף חתימתו עליו.

לאחר שעיין בנוסח הבקשה אמר רבינו להפתעתם שאין הוא יכול
לצרף את חתימתו למכתב הזה, כי אמנם התרצה לכך בתחילה וכך
אמר שיעשה, אולם כעת הוא רואה שבין הדברים מופיעים במכתב
המילים "ספר תורה ששרוי בצער", ועל כן שוב אינו יכול לחתום. וכי

פשוטים, ולא ראה בכך כל פחיתות כבוד, אלא להיפך. כמוהו
נהג הגאון האדיר רבי איצ'לה מפטרבורג זצ"ל. בספר 'שימושה
של תורה' מובא כי בשעה שהיה מעמיק בעומק העיון, היו באים
אליו יהודים פשוטים לבקש הסבר למילה מוקשית בגמרא.
במקום להסתפק בתרגום המילה בלבד, הוא היה מסביר להם
בהרחבה את כל השקלא וטריא של הסוגיה כדי שתהיה הבנתם
שלמה, תוך שהוא מוותר למענם על זמנו היקר שהיה יכול
להקדיש לצמיחתו האישית.

ונסיים במה שהיה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל אומר:
כשמכנים שיעור גמרא צריכים להתכונן היטב כדי שהדברים יוגשו
בטוב טעם ודעת. אך כשמכנים שיעור לאנשים הרחוקים מעולמה
של תורה, יש להתכונן לפחות שמונה פעמים - וזאת כדי למנוע
מצב שבו יאמרו חלילה כי הגמרא אינה מובנת, ועל ידי כך ייגרם
חילול השם.

או אז עלתה לחלוחית בעיניו, והוא הודה בפה מלא: "תשמע, תמיד
ידעתי שאתם עולים עלינו בכל הקשור לחיי חברה ומשפחה. תמיד
קינאתי בכם על זה, אבל חשבתי שהאינטליגנציה והחכמה נמצאת
אצלנו ושאתם לא מספיק מפותחים שכלית.

אחרי שלמדתי איתך 50 דפים במסכת בבא קמא, אני כבר מבין
שגם אם האינטליגנציה האנושית הגויית, החילונית, תטפס מאה
קומות, ולאחר מכן עוד מאה ועוד מאה, היא לא תגיע לקרסוליים
של חכמת התורה.

אז יש לכם גם משפחה, גם חברה, גם חכמה, עד מתי אני אשאר
מאחור ואמנע מעצמי את כל הטוב הזה???"

שלא ייגרם חילול ה'

כידוע, נוהג היה מרנא החפץ חיים זיע"א, למסור בראדן
שיעורים בחומש ורש"י וב'קיצור שולחן ערוך' לבעלי בתים

פרשת השבוע, סיפור חסידי, ושיעור בהלכה

קו השיעורים והתוכן של 'דרשו', עם מגוון רחב של תוכן תורני איכותי

4992 077-2222-666 *א

איזו הלכה מהלכות 'תחומין' למדנו מנבואות זכריה ויחזקאל? ומדוע יש למדוד את ה'תחום' דווקא באמצעות חבל שאורכו חמישים אמה?

חכמינו ז"ל קיבלו שאת מדידת ה'תחום' של אלפיים אמה, יש למדוד באמצעות חבל, למרות שישנם אמצעי מדידה מדויקים יותר. וזאת, על פי הכתוב בנבואת זכריה: "וְאָרָא וְהָיָה אִישׁ וּבִידּוֹ חֶבֶל מִדָּה... לְמֹד אֶת יְרוּשָׁלַיִם"; ועוד קיבלו חז"ל, שהחבל הטוב ביותר למדידה הוא של פשתן; וזאת, על פי הכתוב בנבואת יחזקאל העוסקת במדידת הקרקע במקדש: "וְהָיָה אִישׁ... וּפְתִיל פְּשִׁתִּים בִּידּוֹ". ומי שנמצא בשבת במקום שאינו יודע את תחומו, ואינו יכול למדודו באמצעו חבל - הקלו חכמים שימדדנו באמצעות פסיעות בינוניות, שכל אחת מהן חצי אמה, ויחד

עם מקום הרגליים היא אמה, [ראה במקורות]. אולם, לכתחילה אין למדוד באמצעות פסיעות, משום שמדידה זו אינה מדויקת. ומי שאינו מודד את כל התחום, אלא רק את חלקו, באופן שבודאי אינו מגיע לאלפיים אמה, רשאי לכתחילה למדודו באמצעות פסיעות. וחכמינו ז"ל קבעו, שאת המדידה בחבל הפשתן יש לבצע באמצעות פיסת חבל שאורכה חמישים אמה [24-28.8 מטר, לשיטות השונות], לא פחות ולא יותר. והסיבה לכך היא, שחבל קצר יותר נמתח למעלה מן המידה, כך שהמדידה תביא לתוצאה ארוכה יותר מאלפיים אמה; ואילו חבל ארוך יותר, לא ניתן למותחו כראוי והוא מתעגל כלפי מטה, כך שהמדידה תביא למידה קצרה יותר מאלפיים אמה. ובשעת המדידה, ימתחו המודדים את החבל בכל כוחם. ועוד קבעו חכמים, שאם בשעת המדידה המודדים אינם מניחים את החבל על הקרקע אלא מחזיקים אותו בידם, עליהם להחזיקו כנגד הלב; והסיבה לקביעה זו, כדי שלא יחזיק האחד את החבל כנגד רגליו והשני כנגד ראשו, ואזי החבל יעמוד בשיפוע, ועל ידי כך יתקצר אורך ה'תחום'. וקבעו להחזיקו דווקא כנגד הלב, משום שבצורה זו נוח לאחוז בחבל, לכוונו וליישרו.

[שו"ע שצט, א רג, משנ"ב א-ג ו-ה, וביה"ל ד"ה אין וד"ה ישים; בו"מ דרשו, 2; וראה משנ"ב שצו, ה; עירובין נח, א]

כיצד יש לנהוג כאשר מתגלה סתירה בין תוצאות מדידות שונות של ה'תחום'? והאם אדם נאמן להעיד על מידת ה'תחום' שראה בקטנותו?

'תחום' של אלפיים אמה שנמדד בידי שני מומחים למדידה [ראה במקורות], ותוצאות שתי המדידות נמצאו שונות - הואיל ואיסור תחומין מדרבנן, אנו מניחים כי התוצאה המחמירה, דהיינו המקטינה את התחום, היא השגויה, ומקבלים את התוצאה האחרת, המגדילה את התחום. במה דברים אמורים? כאשר ההפרש בין התוצאות אינו עולה על חמש מאות ושמונים אמה, [ויש אומרים - חמש מאות ושמונים וחמש אמה]; כיון שעד להפרש כזה ניתן להסביר את הטעות בכך שהמודד טעה וביצע את המדידה באלכסון משתי זוויות העיר, ומתח את קו התחום מסוף אלכסון זה לסוף אלכסון זה, ולכן התקבלה התוצאה המחמירה. אולם, בהפרש גדול יותר, לא ניתן להסביר את הטעות באופן זה, ומאחר ואין סיבה להצביע דווקא על תוצאה מסוימת

כשגויה, יש לדחות את שתי התוצאות, ולברר את מידת התחום האמיתית במדידה חוזרת.

ועוד בענין זה: אשה, עבד וקטן, אינם נאמנים על מדידת ה'תחום' של אלפיים אמה, כלומר, אף אם הם יודעים היטב את מלאכת המדידה אין סומכים על מדידתם, [וראה במקורות]. אולם, אשה ועבד נאמנים להעיד על מידת התחום, וכגון שמעידים כי במקום פלוני נהגו ללכת עד לנקודה מסוימת שהיא סוף התחום. וקטן אינו נאמן אף להעיד על מידת התחום, אך נאמן אדם בגדלותו להעיד על מידת התחום שראה בקטנותו. ובנוגע לתחום של שנים עשר מיל, לדעה הסוברת שאיסורו מדאורייתא - יש אומרים שאשה ועבד אינם נאמנים אף להעיד על מידת התחום; ויש אומרים שאשה נאמנת להעיד על מידת התחום, למעט במקום ש'הוחזק' איסור של 'חוץ לתחום' כלפי שטח זה שעליו מעידה האשה כי הוא בתוך התחום. וכמו כן, אין גדול נאמן להעיד על מה שראה בקטנותו בנוגע לתחום דאורייתא. ויש מהראשונים שסוברים שעבד ואשה נאמנים אף בתחום דאורייתא, ואף על המדידה.

[שו"ע שצט, ט ויא (וראה שם, ז), משנ"ב לה-לט, שעה"צ כא, וביה"ל ד"ה עד; בו"מ דרשו, 22, 25, 27 ו-28, וראה עוד שם]

האם בזמננו מותר לאשת כהן מעוברת ללדת בכל בית חולים שתבחר? ועד מתי ניתן להותיר את תינוק כהן בבית החולים לאחר לידתו?

בפרשת השבוע אנו למדים על טומאת 'אהל' על ידי המת הנמצא בתוכו: זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא. משום טומאה זו, אין הכהנים רשאים להכנס לבית שהמת בתוכו; ובטומאה זו קיימת השאלה היחידה בנוגעת לטומאת כהן בעודו עובר - האם מותר לאשת כהן, אשר רשאית להיטמא למת, להכנס לאהל המת כשהיא מעוברת? וכתבו הפוסקים שאין איסור בדבר, אף כאשר קרבו ימיה ללדת ובודאי תלד שם, כיון שמחצית מהילודים הם נקבות, שאינן אסורות בטומאת מת, ומקצת מהזכרים הם 'נפלים', ונמצא שהזכרים ברי קיימא הם מיעוט, והולכים אחר הרוב.

ובזמננו, שניתן שלברר על ידי בדיקות אם העובר זכר או נקבה, התעוררה השאלה מחדש: האם מותר לאשה לכתחילה ללדת בבית חולים שיש בו מת, או שצריכה לברר תחילה אם העובר הוא זכר? ואם כבר נבדקה וידוע כי מדובר בזכר, האם אסורה לכתחילה להכנס לבית חולים שיש בו מת? והורו הפוסקים כי אין חובה לברר אם העובר זכר או נקבה, אולם אם נבדקה וידוע כי מדובר בזכר - יש אומרים שאסור לה לכתחילה ללדת בבית חולים שיש בו מת; ויש אומרים שאף באופן זה מותר לה להכנס לבית החולים. וכמובן שאם קיים חשש כלשהו של פיקוח נפש - מותר לכל הדעות להכנס.

ותינוק כהן - אין חובה להוציאו מבית החולים [שיש בו מת] כל עוד אמו שוהה בו, כיון שהפרדת התינוק מאמו היא בגדר סכנה. אולם, יש שהורה כי אם הדבר אפשרי ואין כל התנגדות מצד הרופאים, יש להוציא את התינוק כעבור עשרים וארבע שעות מהלידה.

[משנ"ב שמג, ג; בו"מ דרשו, 18]

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומימי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'

דרשו איד

נקודת ציון בדרכה של המהפכה התורנית מבית 'דרשו'

"בשנים האחרונות שדרגנו משמעותית את צורת ההגשה ובעצת ראשי הישיבות התאמנו אותה לסגנון המועדף היום, כשלצד דרשות מסורתיות, יש גם פאנלים ואפילו סימפוזיון, כשמועלות בפני ראשי הישיבות והמשגיחים שאלות שבאות מהקהל"

הרה"ג ר' נתן וינגרטן, מראשי המערכת ב'דרשו', מספר על ההכנות האינטנסיביות לקראת 'סדר הכנה' שהפך למסורת שאי אפשר לוותר עליה

"בשנים האחרונות שדרגנו משמעותית את צורת ההגשה ובעצת ראשי הישיבות התאמנו אותה לסגנון המועדף היום, כשלצד דרשות מסורתיות, יש גם פאנלים ואפילו סימפוזיון, כשמועלות בפני ראשי הישיבות והמשגיחים שאלות שבאות מהקהל, והם משיבים בטוב טעם ובהסברה נעימה, כך שהתוצאות רק משתבחחות עם השנים בסייעתא דשמיא".

למי הסדר מיועד, איך נרשמים???

"סדר הכנה מיועד לכל עולם הישיבות הליטאיות והספרדיות, כל בחור ישיבה שעולה מישיבה קטנה לישיבה גדולה, מוזמן להשתתף. אין צורך להירשם, כרטיסי הכניסה מחולקים באמצעות מוקדי חלוקה בישיבות הקטנות, באופן ייעודי לבוגרי שיעור ג'. כל בחור שמעוניין מקבל כרטיס כניסה וגם שובר מיוחד למתנה המחולקת למשתתפים בסוף האירוע.

"אנחנו פונים לכל הישיבות ומבצעים את החלוקה בצורה מסודרת דרך הישיבות. אין צורך להירשם, אבל אם יש ישיבה חדשה שחמקה מהרשימה שלנו, אפשר לפנות למשרדי 'דרשו' ויקשרו אותם אתנו במהירות וביעילות בעז'ה".

מה המסר המרכזי שמועבר ב'סדר הכנה'?

"המסר הוא שבחור צריך להתנהג כמבוגר, ואם לא, אף אחד אחר לא יעשה זאת עבורו. בחורים צריכים לקחת אחריות על עצמם, ולכלכל בזהירות רבה את ההתנהלות שלהם, גם כשאין מישהו שמשגיח עליהם בצורה קפדנית.

"בעיקר מדברים על זה שהבחורים צריכים לקחת את האחריות על צמיחתם הרוחנית, להתקרב לבחורים טובים וחיוביים, להתרחק מחברים בעלי השפעה רעה, הדרכה כיצד לבחור חברותא שיעזור להתקדם ולא יעכב את הצמיחה הרוחנית, ועוד הרבה מאוד מסרים חשובים ונחוצים שכל בחור צריך לקבל לפני עלותו לישיבה גדולה. כמו שאמרנו, ראשי הישיבות מעידים שרואים מי השתתף ב'סדר הכנה' ומי לא, וזה בעצם אומר הכל..."

המעבר מישיבה קטנה לישיבה הגדולה, כרוך עבור הבחורים הצעירים בלא מעט אתגרים. הם נוחתים בבת אחת לישיבה שבה הם לומדים כתף אל כתף עם בחורים מבוגרים מהם בעשר שנים ויותר, ללא ההשגחה וההדרכה הפרטנית לה התרגלו בישיבה הקטנה.

רבותינו גדולי ראשי הישיבות הבינו את הצורך הגדול בהכנתם של העולם לישיבה גדולה, ופנו ל'דרשו' בבקשה שייקח את האחריות לעניין על כתפיו. מאז, במשך כשני עשורים עורך הארגון את 'סדר הכנה' בהשתתפותם של גדולי ראשי הישיבות.

שוחחנו עם הרה"ג ר' נתן וינגרטן, מראשי המערכת ב'דרשו', שלאורך השנים מנצח על המלאכה של ארגון ה'סדר הכנה' ובקשנו שיספר על המתוכנן.

"למי שמכיר את עולם הישיבות, אין צורך להציג בפניו את 'סדר הכנה', פותח הרב וינגרטן. "מדובר באירוע שנחשב למשמעותי ביותר בלוח השנה של עולם הישיבות, וכל בחור 'מבקש' שבאמת רוצה להתעלות בתורה וביראה, יודע שבשלב שבין ישיבה קטנה לישיבה גדולה, חייבים לעבור דרך 'סדר הכנה'.

"במשך השנים השתתפו בסדר הכנה גדולי ראשי הישיבות, בהם גם גדולי תורה ומנהיגי העדה כמו מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, מרן הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל, ועוד גלריה רחבה מאוד של ראשי הישיבות שליט"א וגדולי המשגיחים".

מה בעצם כולל ה'סדר', הבחורים באים לשמוע שיעורי הכנה?

"בעבר היו באמת דרשות בעיקר, והיתה לזה השפעה עצומה על הכנתם של התלמידים לקראת עלייתם לישיבה גדולה. ראשי הישיבות הגדולות מעידים פה אחד על התועלת העצומה ועל ההבדל שהם רואים בין תלמידים שהשתתפו בסדר הכנה לפני שעלו לישיבה גדולה לבין אלו שלא השכילו לעשות זאת. אומנם מדובר באירוע חד פעמי שנמשך מספר שעות, אבל ההשפעה שלו היא אדירה.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה